

KARKERÊN HEMÛ WELATAN Û GELÊN BINDEST YEKBIN!

TÊKOSÎNA SOSYALÎST

**Helebçê
jî bir
meke!**

Adar 1990

Hejmar

2

İÇİNDEKİLER

- ** EMEK'İN ÖRGÜTLENME ANLAYIŞI
VE
MİLLİYETÇİLİĞİN BEŞ KRITERİ
- ** GENEL HATLARIYLA KUZAY KÜRDİSTAN'DA
SOSYO-EKONOMİK YAPI
- ** PARIS KONFERANSI'NIN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ
- ** KÜRT HALKININ YIĞIT EVLADI,
DEVİRİMCI ÖNDER HÜSEYİN AYDIN
MÜCADELEMİZDE YAŞIYOR

Yazışma Adresi: K. Bındest
Tollare FHS.132 42
SALTSJÖ-BOO/SWEDEN

Têkoşina Sosyalit'ten

Birinci sayımla ilişkin birçok dost ve yoldaştan sözlü ve yazılı olarak eleştiri, öneri ve başarı dilekleri aldık. Dergimize olan bu ilgi bizi sevindirdi. Umudumuz odur'ki bu eleştiri ve öneriler gelecekte'de devam eder.

Birinci sayımla dil bakımından bir hayli yanlışımız vardı. Bundan dolayı okuyuculardan özür diler, gelecek sayılarda aynı şeylerin tekrarlanmamasına dikkat edeceğiz.

Bu sayımla, H.Jêhat yoldaşın **"Emek'in Örgütlenme Anlayışı Ve Milliyetçiliğin Beş Kriteri"** başlıklı eleştiri yazısının devamı yer alıyor. M.Zilan yoldaşın **"Genel Hatları İle Kuzey Kürdistanda Sosyo-Ekonomik Yapı"** başlıklı kısa inceleme yazısı var. Üçüncüsü F.Baran yoldaşın **"Paris Konferansı"**nı değerlendiren bir yazı ve son olarak **Hüseyin Aydın** yoldaşımızın 5. ölüm yıldönümü nedeni ile bir anma yazısı yer alıyor.

Gelecek sayıda buluşmak dileğiyle....

EMEK'İN ÖRGÜTLENME ANLAYIŞI VE MİLLİYETÇİLİĞİN BEŞ KRİTERİ

Birinci sayıdan devam

H. Jêhat

Yerinde Olan Taleplere Yerinde Olmayan Yaklaşımlar.

Ş. Sağır Kürdistanlı sosyalistlerin dil ve kültür konularına yaklaşımını milliyetçiliğin kriterlerinden biri olarak sayıyor. Bunu yaparken bile ne savunduğumuzdan hareketle değil, kendi suçlamaları haklılık kazansın diye neler savunmamız gerektiğinden hareketle önce bir milliyetçi yaklaşım ortaya koyuyor (Tıpkı emperyalizme kurdurduğu bir ulusal Kürt devleti gibi), sonra da donüp bunu eleştiriyor (Tıpkı emperyalizme kurdurduğu ulusal Kürt devletini biz savunuyormuşcasına eleştirdiği gibi). Yargısında haklı olmak için Lenin'den aktarmalar yapıyor. İlerde hep beraber göreceğimiz gibi Lenin'den aktarılan satırlar tamamen başka konulara ilişkindir ve hedeflediği çevrelerele aramızda hiç bir ilişki yoktur. Bu satırlar Ş. Sağır'ın ekletik düşüncesine asla dayanak olmazlar.

Dil konusundan başlayalım. Bunu iki kısımda ele almak gerekiyor. Birincisi

sahiplenmek düzleminde, ikincisi resmîyet düzleminde. Ş. Sağır öz itibarıyla "resmîyet"e karşı olduğunu vurguluyor. Kürtçenin gelecekte (bağımsızlık koşullarında) resmî dil olacağını programatik düzeyde ele almak milliyetçiliktir diyor. O'na göre olsa olsa Kürtçe, ortak dil olabilir, resmî değil. Eğer Kürtçe resmî dil olsaymış, diğer diler karşısında ayrıcalıklı olurmuş. Oysa marksist-leninstler dillere ayrıcalık değil, eşitlik isterlermiş.

Kürtçeye sahip çıkmak milliyetçilik midir? Türkçeye sahip çıkan Emek ne kadar milliyetçi ise biz de o kadar milliyetçiyiz. Dilimizi seviyoruz. Türkiyeli sosyalistler Türkçeyi ne kadar seviyorlarsa. Kürtçenin yaşamasını istiyoruz. Dünya ulusları (sosyalist uluslar değil) kendi dillerini yaşatma konusunda ne kadar ısrarlı iseler, biz de o kadar ısrarlıyız, daha fazla değil.

Fakat biz, başka ulusların Kürtçe konuşmak zorunda olduklarını, bu dilin en güzel dil olduğunu, bunun için ayrıcalıklı olması gerektiğini söylemiyoruz. Irkçı ve şoven çevreler gibi başkalarını

kendi dilimizi konuşmaya mecbur etmiyoruz. Dillere karşı saygılıyız. Onu herhangi bir zorbanın değil, tarihsel süreç içinde halkların ortaya koyduğu bir eser, hem de evrensel kültürün oluşmasında katkısı büyük olacak bir eser olarak görüyoruz. Rusça, İngilizce, Fransızca vb. neyse, Türkçe, Arapça, Farsça da odur. Düşmanlarımızın Türkçe konuşuyor olması hatta onu bize zorla dayatmaları, Türkçeye karşı tavır, alacağımız anlamına gelmez. Sadece, Türk halkının en güzel eserlerinden olan Türkçenin, yönetici zorbalardan nasıl hoyratça kullanıldığına, başka halkların bu dili konuşmaktan nasıl uzaklaştırıldığına hayıflanırız. Kürtçenin de en az diğer diller kadar saygıdeğer olduğunu söylüyoruz. Bugün 20 milyon insanın konuşuyor olması bir yana, insanlığın mirasıdır o. Bu mirasa sahip çıkmak gerektiğini söylüyoruz. Resmi ideolojinin yasaklayıp, bu yasağı meşrulaştırdığı ve işbirlikçi Kürt burjuvazisinin de bunu kabullendiği Türkiye sosyalistlerin değil buna karşı çıkmak, Kürtçeyi sahiplenmeleri milliyetçi olarak gördüğü koşullarda Kürt diline sahip çıkmak, onu meşru kılmak: 1) insanlığın yarattığı önemli bir esere sahip çıkmaktır; 2) Kürtçe konuşanların doğal hakkıdır; 3) bu dile sahip çıkmak milliyetçilik değil, ırkçılığın ve şovenizmin şaha kalktığı Türkiye'de devrimçi, demokrat ve sosyalist olmanın gereğidir. Çünkü bu dili yok etmek isteyen, onunla birlikte bir halkı, "bir varmış bir yokmuş" çevirmek isteyen, aynı zamanda Türkiye proletaryasının da

düşmanı olan burjuvazidir. Hiçbir alanda ve konuda burjuvaziyle uzlaşmaya çağını peşinen belirten sosyalistlerin görevi, bu alanda burjuvaziyi kısıtlayıp geriletmektir, yoksa haklı bir davanın yalnızca bir versiyonundan hareketle Kürdistanlı sosyalistlere milliyetçilik suçlamasını yöneltmek değildir.

Genel olarak ele alındığında Ş. Sağır'ın itirazı (Kürtçenin resmi dil olması) yerinde gibi görünür. Genel doğru somuta indirgenğinde itiraz anlamını yitiriyor. Çünkü, sosyalist ulusların resmi bir dili olamaz diye bir kural yoktur. Örneğin, bir ulustan ibaret bir sosyalist devlette dillerin eşitliği diye bir şey de olamaz. Bilindiği gibi "resmiyet" devlet olgusuyla ilişkilidir. Resmi dil denildiği zaman akla gelen ilk şey, devletin kullandığı dildir. SSCB'nin resmi dili (devlet dili) Rusça'dır. D. Almanya'nın Almanca, Bulgaristan'ın Bulgarca'dır vb. Çok uluslu olmayan devletlerde "dillerin eşitliği" diye bir sorun yoktur, çokuluslu devletlerde ise "dillerin eşitliği" ilkesi vardır ama, devletin de bir resmi dili. Bu sosyalist devletler, diğer devletler karşısında kendilerini bu dillerle ifade ederler. Sosyalist devletlerin yetkilileri diğer devletlerin yetkilileriyle yüzyüze geldiklerinde Fransızca, İngilizce veya Arapça konuşmazlar, kendi devlet-ulusal ya da ortak-diliyle konuşurlar. SSCB gerçeğinde sosyalistler bu sorunu tartışmışlardı ve dillerin eşitliği ilkesi, devletin bir dili olmasını dışlamaz sonucuna varmışlardı. Bütün devletlerin bir resmi dili olduğuna göre, Kürdistan

devletinin de olacaktır. Herhalde bu devlet halkına yabancı bir dili değil, onun kullandığı dili kullanacaktır. Bunda garipsenecek veya anlaşılmayacak bir şey yoktur. Eğer garipseniyor ve yanlış anlaşılıyorsa bunun suçu bizde değil, "resmiyet"i yanlış yorumlayan ve kendi yanlışından kalkarak bizi milliyetçi ilan eden Ş. Sağır'dadır. Anlaşılan Ş. Sağır "resmiyet"i TC devletinin uyguladığı şekilde yorumluyor. Yani Kürtçeyi Kürdistan'da yaşayan bütün insanların konuşmak zorunda oldukları bir dil olarak ilan edeceğimizi ve buna uymayanları da mahkeme kapılarında süründüreceğimizi sanıyor. Oysa devletin bir dilinin olması ayrı, bunu sınırları (ki, sınırlar da sosyalist düşünceye yabancıdır, onları sınırlar belirlemek zorunda bırakan kendileri dışındaki "sınırlar"ı belli dünyanın nesnel gerçekliğidir) içinde yaşayan bütün insanlara empoze etmesi ve onları bu dili kullanmaya zorlaması apayrıdır. Bugün nasıl ki, Rusçanın Sovyet devletinin resmi dili olması diğer ulusal diller karşısında ayrıcalıklı (ayrıcalıklığı sadece çoğunluğun kullanmasından ileri geliyor) olduğu anlamına gelmiyorsa, Kürtçenin Kürt devletinin resmi dili olması da (çoğunluğun kullandığı dil olaması dışında) diğer diller karşısında ayrıcalıklı olduğu anlamına gelmez. Çoğunluğun konuştuğu dil, ortada baskı unsuru olmadıkça, hemen hemen her zaman-iktisadi ve kültürel gelişmeye koşul olarak-azınlıklarında kullanacağı dil olur. Bunun böyle olduğunu anlamak için Lenin'e kadar

uzanmanın anlamı yoktur. Ş. Sağır pratiğe bakmış olsaydı ve pratikle teori arasındaki bağı görmüş olsaydı, çok kolaylıkla anlardı.

Buraya kadar söylediklerimizi Ş. Sağır'ın ileri sürdüğü "kanıt"lardan başışık ele aldık. Şimdi Lenin'in söylediklerini ele alacağız. Bakalım Ş. Sağır'ı doğruluyacaklar mı, yoksa bu sözler ezen ulus devrimcileri için söylenmiş de, Ş. Sağır kaldıramadığı tarihsel sorumluluğun bir kısmını bizim üzerimize yılmaya mı çalışıyor?

Ş. Sağır'ın Lenin'den aktardığı satırlar bize karşı kullanılamaz. Çünkü:

1) Lenin'in ele aldığı konu dillerin resmîyeti değil, "ulusal özümleme"dir. Lenin bu bölümde (Bkz. UKTH 3 Baskı, s. 24-31) kapitalizmin gelişmesi sürecinde ulusal sorun konusunda iki tarihsel eğilim gösterdiğini, "ulusal özümleme"nin bunun sonuçlarından biri olduğunu (diğeri ulusal uyanış ve başkaldırıdır), buna karşı çıkmamanın gericilikle eş anlama geldiğini belirtir ve egemen ulus olan Rus ayrıcalığı karşısında yeni ayrıcalıklar isteyen milliyetçileri eleştirir. Bizlerin böyle bir isteği olmadığı açıktır.

2) Lenin bu makaleyi Rusya koşullarında yazıyor. Yani bir yanda diğer ulusları baskı ve zulüm altında tutan Çarlık despotizmi, diğer yanda bu baskı ve zulmü görmezlikten gelerek, ve "bugün

asolan proletaryaya sınıf bilinci vermek değil, ulusal bilinci vermektir" diyen, sadece kendi ulusal varlığını korumak için "ulusal özümleme"ye karşı ulusal ayrıcalıklar isteyen Bund ve Yurkeviç milliyetçilerinin cirit attığı 1913 Rusya'sının koşullarında yazıyor. Lenin bunlara, ayrıcalıklara karşı çıktıkları için değil, yeni ayrıcalıklar istedikleri ve kendi ulusal -ki Yahudiler ulus bile değildi- ulus çıkarları dışında başka bir şey gözetmedikleri için milliyetçi diyordu.

3) Ş. Sağır'ın aktardığı sözlerin muhatabı biz değiliz; doğrudan ezen ulus devrimcileridir. Çünkü Lenin, sözkonusu satırları milliyetçilerden gelen "ulusal özümlemeye" sahip çıkıyorsunuz" doğrultusundaki eleştirilere karşılık kaleme alınıyor ve "ulusal eşitsizliklere karşı çıkmayan marksist değildir" diyor. Eğer Ş. Sağır bu paragrafı tam olarak aktarmak zahmetine katlanmış olsaydı, gerçekte bize karşı kullanılan satırların esas itibarıyla kimi hedeflediği rahatlıkla anlaşılırdı. Ş. Sağır bunu yapmak yerine, salt bizlere karşı kullanabilsin diye, "küçük" bir sansür koyma yoluna gidiyor. Okuyucudan istegimiz, Lenin'in nasıl istismar edildiğini anlaması için, Ş. Sağır'ın aktardığı satırların devamını okumasıdır.

Ş. Sağır kültür konusunda da aynı yönetime baş vuruyor. Tıpkı milliyetçilik suçlaması gibi dil ve kültür konuları da, Kürdistan sosyalistlerini geriletmek amacıyla iki de bir öne sürülüyor. Un-

tulmamalıdır ki, Kürt ulusal kültürünü yaşatan, Kürt kimliğine sahip çıkan burjuvazi değildir. Kürdistan'da burjuva kültürü yok anlamında söylemiyoruz bunu. Elbette ki, bir burjuva kültürü vardır ve bu kültür egemen olandır. Ama bu egemen burjuva kültürü Kürt burjuvazisinin değil, Türkiyeli sosyalistlerin de müzderip olduğu Kemalist burjuva kültürüdür. Kürt burjuvazisi bu kültürü benimseyeli, Kürt kültürüne sırtını döneli çok oldu. Günümüzde Kürt ulusunun kültürel değerlerini yaşatan ezilen yığınlardır. Burjuvazinin ve feodal beylerin Kürt halkına vermeye çalıştığı ihanettir, teslimiyettir, işbirliğidir ve en önemlisi kendi ulusal kimliğini yitirip sömürgecilerin dayattığı kimliği benimsetmektir. Bugün direniş destanlarını, katliamların ağıtlarını kuşaktan kuşağa bir bayrak gibi aktaran burjuvazi değil, emekçilerdir. Bugün direniş ruhunu yaşatan burjuvazi ile toprak beyleri değil, emekçilerdir, aydınlardır, sosyalistlerdir. Burjuvazinin esas görevi bunu unutmaktır. Kürdistan emeçileri, ulusun çıkarlarını, değerlerini ve geleceğini temsil eden tek güçtür. Bizler kültürden, değerlerden ve çıkarlardan sözettığımız zaman, ulusun temsilcileri olmakta olan emekçilerin çıkarlarından, onların yaratmış olduğu kültürel değerlerden sözediyoruz. Bir sınıfın başarılı olması, kendi çıkarlarını toplumun çıkarları haline getirmesiyle doğru orantılıdır. Emekçi sınıflar ulusal kültürden söz ederken kendi kültürlerini, ulusal çıkarlarından söz ederken kendi çıkarlarını öne

sürmez ve bütün ulusun istemi haline getirmezlerse nasıl başarılı olabilirler? Yapmaya çalıştığımız budur. Yapmaya da devam edeceğiz. Bizler halkımızın mutluluğu için savaşılabılır hale gelmişsek, unutulmamalıdır ki, onun kültürünün bunda payı büyüktür. Bu kültürden Koçgiriye, Seyh Saiti, Ağrıyı ve Dersimi öğrendik. Kendi özgürlüğü için savaşan bir halkın direniş destanlarını ve aynı zamanda kavganın yarım kaldığını öğrendik. İhaneti değil, direnmeyi, teslimiyeti değil savaşmayı öğrendik. İşte biz bu kültürü sahipleniyoruz. Her fırsatta beyimize şırınga edilmeye çalışılan Kemalist burjuva kültürü değil... Direniş geleneği yaratan ve özgür gelecek için yaşayan emekçilerin ulusal kültürünü sahiplenmeye de devam edeceğiz. Bu kültür sosyalist bir kültür değildir (Kürdistan'da bunu arayanlar bulamayacaktır) ama, sosyalist kültürün nüvelerini taşıyan devrimci-demokrat bir kültürdür. Ş. Sağır'ın ulusal kültürü öcü gibi göstermesi, ondan sözedeni milliyetçilik baskılanmasıyla karşı karşıya getirmesi boş bir çabadır. Proleter kültür deyip de tek bir adım bile ileri gitmeyen Ş. Sağır'ın "ulusal kültür" diyenleri milliyetçi olarak adlandırmadan önce proleter kültürden ne anladığını ortaya koyması gerekirdi. "Biz proleter kültürden yanayız" demek yetmez; bu kavramın Kürdistan özgülünde nelere denk düştüğünü ortaya koymalıdır ki, bizim "ulusal kültür" dediğimiz şeyle arasında ne gibi farklılıkların olduğu okur açısından anlaşılır olsun.

Ş. Sağır, "ulusal baskıya hayır" diyor, "bizler ulusal eşitlikten yanayız" diyor. Bütün bunları "proleter önderlik" de benimsiyor. "Ulusal baskıya hayır" demek, hiçbir ulus, hiçbir ulusal baskı altında kalmadan kendi ulusal evrimini yaşamalıdır demektir. Bu sloganı atarken dibine küçük bir not düşüp "ama Kürt burjuvazisi hariç" demiyor. Proletarya burjuvazi ayrımı yapmadan "Kürt ulusu"nun çıkarlarını dile getiriyor. Eğer yazarın mantığına sahip olmuş olsaydık "proleter önderlik"e ulusalcı dememiz gerekirdi. Fakat bunu söylemiyoruz. Çünkü ortada olan açık haksızlıklara, baskılara ve eşitsizliklere karşı çıkmanın en tutarlı demokratlar olarak sosyalistlerin görevi olduğunun, bir bütün olarak ezilen ulusun haklarını sahiplenseler bile (tıpkı Filistin, İrlanda, Namibya vb. halkının haklarını sahiplendikleri gibi) bundan ötürü milliyetçi olmayacaklarının, milliyetçi olarak adlandıramayacaklarının bilincindeyiz. Fakat Ş. Sağır bizi milliyetçi olarak adlandırmakla bu bilincen yoksun olduğunu gösteriyor, başka bir şeyi değil.

Ş. Sağır Lenin'den aktarmalar yaparak haklı çıkmaya çalışıyor. Gerçekte büyük hata. Eğer Lenin'i anlamamak diye bir sorun yoksa, yorumlar bir çarbitmeden ibarettir. Sosyalistler "ulusal kültür" ve bunun bütünleştiricisi olan "ulusal kültürel özerklik" sloganıyla ortaya çıkmış olsalardı Ş. Sağır'a hak verirdik. Yazar hatayı burada işliyor. Yani

Kürdistanlı sosyalistleri "**ulusal kültür**" cü, "**ulusal kültürel özerlik**" çî göstermekle... Marksizme yabancı biri buna pekala inanabilir, fakat bu inanaç, marksizm-leninizmle yüzyüze geldiği ilk andan itibaren giderek azalır ve yok olur. Lenin'den aktarmalar yapan Ş. Sağır, zaman ve mekan kavramlarını tamamen gözardı ediyor, işine gelmediğinden dik-kate almıyor. Sanki Lenin durup dururken ortaya çıkmış ve "**ulusal kültür**" sloganına sarılmanın milliyetçilik olduğunu söyleyivermiş. Yazar da bilir ki, bu slogan Bundçularındır ve Lenin bu sloganı sarılan Bundçulara milliyetçi demiştir. Bundçuluk: toprak ve ekonomik yaşam birliği olmayan, dünyanın dörtbir yanına dağılmış olan Yahudilerin "**ulusal kültür**"ünü -yalnızca bunu- savunan ve buldukları ülkelerde ayrıcalıklar isteyen akımdır. Bundçuların, sınırları içinde yaşadıkları devletlerden ne toprak talepleri vardır, ne özerklik ne de bağımsızlık. Varsa yoksa "**ulusal kültür**"ü korumak ve giderek "**ulusal kültürel özerklik**" hakkını elde etmektir. Bu slogan burjuva bir slogandır ve marksistler ulusların kaderlerini tayin hakkını savunup bunun için mücadele ederlerken burjuvazi, toprak kaybını önlemek için bu aldatmacaya baş vuruyordu. Günümüzde kimlerin bu sloganı savunduğu anlaşılır haldedir. Burjuvaziyle birlikte onun yürüncesinden çıkamayan kimi marksistler Kürdistan sorununun günceleştigi bu süreçte sık sık kültürel haklardan söz ediyor oldular. Bunun bir adım ilerisine bile gitmiyorlar. Dönüp Kürdi-

stan'a baktığımızda bu anlayışla paralel seyreden yine burjuvazidir. Yani Kürt burjuvazisi -kitlesel olarak böyle bir taleple ortaya çıkmış değil, ama tek tek unsurların bu yöndeki taleplerinin burjuva sınıfın talepleriyle uyum içinde olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz- de, sosyalistlerin bağımsızlık -demokrasi -sosyalizm sloganını başa çıkarmak, en azından belli bir süre hayata geçmesini geciktirmek için kültürel talepleri benimsemiş bulunuyor. Ş. Sağır "kitapta" yazılanların bu gerçek durumu ne kadar karşılık düştüğüne bakmadan önce bizi "**ulusal kültür**" cü yapıyor ve ardından da Lenin'le karşı karşıya getiriyor. Bizler, dörtbir yana dağılmış bir halkın kültürünü koruma kaygısında değiliz; ulusal bilince erimiş, toprak bütünlüğü olan bir halkın bağımsızlık mücadelesi peşindeyiz. Leninistler böyle bir dava ile "**ulusal kültür**" cü bir dava arasına her zaman kesin bir ayırım koymuşlardır. Bu ayırımın farkında olmayan -olmak istemeyen Ş. Sağır'dır.

"Önce Kurtuluş"u Hedeflemek Yadsınabilir mi?

Ş. Sağır milliyetçiliğin açık bir kanıtını bulmuş gibi "**önce kurtuluş**" hedefine saldırıyor. Tamamıyla içinde bulunulan koşullara göre değerlendirilmesi genelleştirilmemesi gereken bu konuyu, Lenin'den aktarmalar yaparak mutlaklaştırıyor ve milliyetçiliğin kanıtı olarak öne sürüyor. Söz konusu kurtuluşun aynı zamanda sosyalizmi hedefle-

diğini bildiği halde, işin bu tarafını bahis konusu yapmadan, ne anlama geldiği belli olmayan "kurtuluş"a indiriyor. Bugün, teorik olarak, Kürdistan'ın iki yoldan bağımsızlığını kazanacağını (Emek dahil) hiç kimse reddetmiyor. Birincisi, Türkiye'de sosyalist bir devrimin gerçekleşmesiyle (Kuzey Kürdistan kurtulur ama, diğer parçaların kurtuluş mücadelesi sürer), ikincisi, Kürdistan devriminin bağımsız bir hatta gerçekleşmesiyle. Örgütlenme bölümünde ele alacağımız gibi, Ş. Sağır da soruna bu olasılıklarla yaklaşıyor; ama burada milliyetçiliğin kıstaslarından biri olarak sunmaya çalıştığı kurtuluş hedefini o'da bu gerekçeyle değil, başarıya ulaşmaya çağı gerekçesiyle yadsıyor. Demek ki, "önce kurtuluşu hedeflemektir" iddiası Ş. Sağır için bile inandırıcı değildir. Öyle koşullar olur ki, -örneğin yabancı işkal altında-, "önce kurtuluş" denmez ama, yapılan işin kendisi "önce kurtuluş"tan başka bir şey olamaz.

Kürt ulusal kurtuluş hareketi -o, bu adını yabancı güçlere karşı savaştan alır-ni olumsuz tarafından ele almak, sadece ulusal olana vurgu yapmak ve bundan hareketle teori oluşturmak ama, devrimci-demokrat özünü görmezlikten gelmek adettendir. Eline kalemi alan öncelikle bu tarafını döşenir. Türkiye proletaryasının enternasyonalist sınav alanı olmasını düşünmeksizin adeta kendi vurdumduymazlığına gerekçe oluşturur. Kürdistan devrimine ilgi göstermeyen bu kalemler, "neden Tür-

kiye'nin sosyalist devrimi için uğraş verilmiyor" diye yakınır. Soruna bakış öyle kısırdır ki, sanki bütün çaba Kürdistan devrim güçleriyle ilişki kurmanın zeminini ve bu zeminin teorisini oluşturmaya harcanıyor. "Önce kurtuluş" hedefinin çarpıtılarak böylesine eleştirilmesi ve kötülenmesi de bu çabanın ürünü.

Kurtuluşu hedeflemek neden kötülüyor? Teoriye aykırı olduğundan mı? Hayır! Görevi, kapitalizmi tarihin çöplüğüne atacak olan proletaryanın zafer yollarını döşemek olan önderlerimiz hiç öyle düşünmemiş ve ezilen halkların kurtuluş sorununa böylesine sığ yaklaşmamışlardır. Peki, marksistlerin savunamayacağı bir şey midir kurtuluş sorunu? Yine hayır! Ya neden?

Bütün mesele ortak örgütlenmeyi haklı çıkarmaktan kaynaklanıyor. Ş. Sağır, ortak örgütlenme stratejisini haklı çıkarmak için çareyi, kurtuluşu hedeflemeyi ve ayrı devrim stratejisini milliyetçi olarak göstermekte buluyor. Kürdistan'daki devrimci potansiyeli hala görmiyen -doğrusu görmek istemeyen- Ş. Sağır, sanki kendisi ulusal değilde uluslararası bir devrim programına sahipmiş gibi dönüp Kürdistanlı sosyalistlere milliyetçi deyiveriyor. Kürdistan devrimi, konumu ve koşulları gereği enternasyonalist. Onun yükselişi bir değil birçok devleti ürkütüyor. O başarıya ulaştığında bir değil, birçok ülkenin proletaryası etkilenecek -belki de iktidar olacaktır. O bir ülkenin değil, birçok ül-

kenin devrimci-sosyalist hareketiyle ilgilidir. Bunun için, kendisini desteklemeyen sosyalistlerin başarılı olması için bile, savaşmaya dünden hazırdır. Eğer bunlar görülemiyorsa suç bizim değildir. Sosyalizm deyip de ona nasıl ulaşacağını bilemeyen ve bundan ötürü de gerçek entarnasyonalistleri milliyetçi olarak adlandıran Ş. Sağır'(lar)dadır.

Genel olarak Kürdistan ulusal kurtuluş hareketi gözününe alındığında, milliyetçi akımlar hemen farkedilir. Onların bağımsızlık diye bir hedefleri yoktur. hele sosyalizmden hiç söz etmezler. Sosyalizmi, mücadelenin "selamet"i ve destekleyicilerinin "inayet"i önünde engel telakki ederler -ki, kendi konumlarıyla da bağdaşmaz. Onlar çareyi mevcut statükonun dışında değil, onun içinde arıyorlar. Bazen sözünü ettikleri bağımsızlık, aslında "isterim ha!"dır. Durum bu kadar açıkken desteklenmesi ve teşvik edilmesi gereken bağımsızlık-demokrasi-sosyalizm şiyarımız milliyetçilik olarak sunuluyor. Bu adlandırmada haklı olunmak için Lenin'den aktarmalar yapılıyor. Hiç kuşku yok ki, Lenin'in tutumuyla Ş. Sağır'ın tutumu kıyaslanamaz. Lenin, o dönemde "ulusal özümleme"ye karşı bir başka ulusal kalınla çıkan burjuva milliyetçilerinin peşine takılarak aynı sloganı atan Yurkeviçlere Milliyetçi diyordu. Öte yandan, ezilen ulusun kurtuluş kavgasını küçümseyen, bu mücadele ile sosyalizm mücadelesi arasındaki ilişkiyi kavrayamayan; emperyalizm ve proleter devrim-

ler çağında bu hareketlerin oynadığı tarihsel rolle çağın üçüncü ayağı olduklarının bilincinde olmayan Ş. Sağır gibi sosyalistlere de ezen ulus burjuva milliyetçiliği sıfatını uygun bulmuştur. Ş. Sağır'ın Kürdistanlı sosyalistleri Bundçularla, Yurkeviçlerle bir tutup Lenin'in eleştirilerine muhatap kılması hem tarihsizlik hem de büyük bir yanılgıdır. Kuşkusuz bu, kendi yargısıdır. Ama yargısına Lenin'i ortak etmesi art niyet değilse, koşullar ve olgular arasındaki farkı farketmemektedir. Kapitalizmle birlikte ulusların oluşması ve giderek birbirlerine yaklaşmaları, iktisadi ve kültürel gelişme gereği ulusal çitlerden kurtularak kaynaşıp giderek benzeşmeleri eğlimine, ezen ulusun baskı ve sömürüsünü ortadan kaldırmak amacıyla değil de, "ulusal kimliğimizi yitiriyoruz" diyerek ulusal kimlikle "ulusal özümleme"ye karşı çıkan ve ezen ulus marksistlerini de bu siyaseti gütmekle suçlayan Yurkeviç gibi milliyetçilere milliyetçi diyen Lenin; kapitalizmin bir başka eğliminden-ezilen ve sömürülen ulusları baskı ve sömürüye karşı ayaklandırma eğliminden- kaynaklanan ulusal kurtuluş hareketlerinin hakkı mücadelesini anlayamayan marksistlere de şoven demıştır. Ş. Sağır nedense Lenin'in ezen ulus marksistleri için söylediklerini ayıklıyor. Böyle bir yaklaşımın somutluk hakkında leninst bir perspektif ortaya koyması oldukça güçtür. Çünkü teoriyi bile tarafsız aktarmıyor ve başkalarını adlandırmadan önce kendisinin ne konumda olduğuna dair sonuçlar çıkar-

mıyor. Kendisine sorulsa UKTH'nı savunmakla kendi görevini pekala yaptığını, leninst bir siyaset güttüğünü söyleyecektir. Oysa kurtuluş sorununa yaklaşım tarzıyla leninst siyasetin oldukça uzağındadır. Lenin, ezilen ulusların kurtuluşunu istemekte tereddüt etmemiştir. Ezilen ulusların kurtuluşunu, proletaryanın zafere bir adım daha yakınlaşmasıyla bir tutmuştur. Onların marksist olup olmamalarını ölçü olarak almadığı gibi, öyle olmalarını da beklememiştir. Marksist olsalar bile ancak burjuva demokratik görevleri yerine getirebileceklerini biliyordu. Bundan ötürüdür ki, Doğu Halkları Konferansında yaptığı konuşmada sosyalistlere burjuva zeminde olduklarını hatırlatıyor ve görevlerinin bu zeminde mücadele etmek olduğunu, zorunlu olarak taleplerinin de burjuva demokratik talepler olacağını söylüyordu. Lenin, Ş. Sağır'ın yaptığı gibi sorunun çözümünü sosyalizme ertelememiştir. Böyle düşünmenin ve salt istekte bulunarak hukuksal boş laflar etmekle yetinmenin yetersizliğini sık sık vurgulamıştır. Ş. Sağır, kurtuluş sorununu ulusları birbirinden uzaklaştıran olarak ele alırken Lenin, ulusların zorunlu birliğine giden yolun başlangıcı olarak ele alıyordu. Nasıl ki, insanlık, sınıfsız topluma ancak ezilen sınıfın diktatörlüğünün sürdüğü bir dönemden geçerek ulaşabilirse, diyordu Lenin, ulusların kaçınılmaz olan bütünleşmesi de, ancak ezilen ulusların ayrılma özgürlüğüne kavuştuğu bir geçiş dönemini aşarak ulaşır. Lenin, kurtuluş sorununa

böylesine tarihsel bir rol biçiyordu. Ş. Sağır gibi "milliyetçi" diyerek bir tarafa atmıyordu.

Marksist-leninstlerin kurtuluş için savaşım vermeyecekleri, kurtuluşu hedefleyen bir mücadele perspektifi benimsediklerinde marksist kimliklerini yitirip milliyetçi olacaklar diye bir kural yoktur. Ş. Sağır'ın dayanak yapmaya çalıştığı alıntılar da kurtuluş hedefini milliyetçi saymaya yetmez. Yeryüzünde marksist-leninstlerin kurtuluşu amaçlayan ve başarıya ulaşan birçok deneyi vardır. Her şey bir yana, salt bu deneyler ve başarıya ulaşan devrimler bile Ş. Sağır'ın suçlamalarını geçersiz kılmaya yeter. Marksist-leninstler sömürgelerde kurtuluşu hedefliyorlarsa bu onların suç değildir. Onları bu tarzda davranmaya iten koşullardır (Ş. Sağır'ın "koşullar" deyip de bu koşulların ne olduğuna dair tek laf etmediği yabancı güçlerin fiili işgali koşullarıdır.) Amaç sosyalizmi inşa etmekte olsa ilk anda yapılması gereken bu koşulların değiştirilmesidir. Sözkonusu koşullar onların iradesi dışında oluşmuştur. 1905 devriminde etkin rol oynayan Bolşevikler, tarihsel olarak burjuva tarihsel bir konumdaydılar. İşçiler için istedikleri bir dizi reformdan ibaretti. Ama bu, onların kimliğini değiştirmede. Bizim üzerinde bulunduğumuz zemin de burjuva-demokrat bir zemindir. İrademiz dışında tarihsel olarak oluşan zemin budur. Görevimiz, bu zemin üzerinde ulusal ve toplumsal kurtuluşu sağlamaktır. Bu zeminin milliyetçiliği

açık olduğu doğrudur. Bu anlamda, deyim uygunsuz, Sırat köprüsü'nde olduğumuzun bilincindeyiz. Ama en azından "proleter önderlik" kadar sosyalist olduğumuzun da bilincindeyiz. Bu zemin nasıl ki, milliyetçi akımlar doğurmaya elverişli ise, sosyalist akımlar doğurmaya da elverişlidir. Bu zeminde yükselen her harekete milliyetçi denemeyeceği gibi, milliyetçi olmamanın yolu da "proleter önderlik" in seçtiği yol değildir.

Ş. Sağır "istemediği halde" Lenin'den alıntılar yaparak kurtuluşu hedeflemenin milliyetçilik olduğunu söylüyor. Sınırlı ki, kurtuluş için mücadele etmek Lenin tarafından yatsınmış. Bu konuda biraz gerilere gitmek istiyoruz. "Hafıza-i beşer nisyan ile malüldür." Üzerinde uzun yıllar geçtiği için gözden kaçmış(!) olabilir. Somut bir olgudan hareketle alınan bu karar hem doğrudan kurtuluş sorununa ilişkindir hem de Lenin tarafından her zaman savunulmuş ve UKTH'nı reddeden R. Luxemburg gibilerinin karşısına konulmuştur.

Sözünü ettiğimiz karar İkinci enternasyonal'ın Uluslararası Londra Kongresi (1896)'nde alınmıştır. (UKKTH s. 95). Alınan karar, kurtuluş sorununun genel bir tartışmasına değil Polanya'nın bağımsızlığı sorununa tekabül ediyor. Polanya'nın bağımsızlığı sorununda Enternasyonal'in tutumu ne olmalıdır? Tartışılmakta olan konu boydu. Konuya ilişkin üç görüş ileri sürülmüştür. Birinci görüş, Enternasyonal'den Polanya'nın

bağımsızlığını kendi programına almasını ister. İkinci görüş, bunun tam tersidir. Enternasyonal'den, Polanyalı sosyalistlerden bağımsızlık talebiyle ortaya çıkmamalarını ister. Üçüncü görüş ise Kautsky'e aittir. İlk iki görüş reddedilirken (birincisi, "bu koşullarda Enternasyonal böyle bir görevi üstlenemez", ikincisi, "UKTH'nı ihlal anlamına gelir" gerekçesiyle) Kautsky'nin görüşü kabul edilerek karar altına alınır. Bu karar, Polanyalı sosyalistlerin bağımsızlık iste miyle ortaya çıkıp mücadele etmeye tam hakları olduğunu içerir. Burada kastedilen, Ş. Sağır'ın milliyetçilik olarak adlandırdığı kurtuluşun ta kendisidir. Ayrıca, bu kararda yapılan genellemeye de dikkat çekmek gerekiyor. Deniyor ki, "sosyalistler açısından, ulusal baskı ve zulmün mevcut olduğu bir durumda, ulusal kurtuluş görevlerini görmezlikten gelmek kesin olarak yanlıştır."

Son tümce "ulusal kurtuluş" sözcükleri de dahil, aynen aktarılmıştır. Kürdistan koşullarına ve bizim tavrımıza bakıldığında ortada anlaşılacak bir şey kalmaz. Mevcut olan ulusal baskı, zulüm ve sömürünün -siz buna inkarı da ekleyin- en katmerlisidir. Bunun karşısında bizim tavrımız ise bağımsızlık-demokrasi ve sosyalizmdir. Karardan ortaya çıkan en bariz sonuç, "ulusal kurtuluş"un peşin olarak yadsınamayacağı, tam tersine, ulusal baskı, ve zulmün mevcut olduğu koşullarda- Kürdistan gözönüne alınmalıdır- kurtuluş talebiyle ortaya çıkmanın sosyalistlerin -yani

bizlerin- görevi olduğudur.

Ş. Sağır Kürdistanlı sosyalistlerin salt ulusal görevlere öncelik verdiğini, sınıfsal görevleri ihmal ettiğini kanıtlamaya çalışıyor. Doğrusu yersiz bir çaba. Çünkü bunu kanıtlayacak hiçbir delil bulamayacaktır. Kürdistanlı sosyalistler, kurtuluş sorununa sınıflardan bağışık ele almıyorlar. Yani burjuvazinin çıkarlarını da gözeten bir ulusal kurtuluş stratejisi çizmiyorlar. Tam tersine, işbirlikçi burjuvaziye ve feodal beyleri de hedefleyen, özünde sınıfsal olan bir devrim öngürüyorlar. Sosyalistlerin sorunu böyle koyduklarını Ş. SAĞIR da biliyor. Bilmesine karşın çarpıtıyor ve bağımsızlığı hedefleyenleri önce ulusal görevleri öne koymakla suçluyor. Burda, Türkiye için sosyalist devrim öngörenler karşısında "mazlum" Emek'in bizlere dönük "zulmü" görülüyor. Onlardan aldığı eleştirileri topyekun bizlere yöneltiyor. Demokratik Halk Devrimi stratejisinin anlaşılmadığını, bunun aşamalı devrim değil de kesintisiz bir devrim olduğunu; demokratik istemleri geçerken çözdüğünü ve doğrudan sosyalizmi inşaya yönelik olduğunu anlatmaya çalışıyor ama, Kürdistan devriminin de ulusal görevlere böyle yaklaştığını anlamak istemiyor. Anlamamanın zamanı gelmiştir. Amaçladığımız devrim stratejisi salt ulusal kurtuluşçu değildir. Ulusal biçim altında sürüp gitmekte olan bir sınıf savaşımıdır. Eğer tarih bizden yana tavır koyarsa, kurtuluşun sağlanmasıyla birlikte yalnızca sö-

mürgeci güçler değil, kapitalizm öncesi ilişki ve güçlerle birlikte işbirlikçi burjuvazi de sökülüp atılacaktır. Kurulacak iktidar tasfiye edilen güçlerin değil, onları Kürdistan'dan söküp atan emekçi yığınların devrimci-demokratik iktidarı olacaktır. Açaktır ki, böyle bir devrim salt kurtuluşu amaçlamadığı gibi, sınıfsal çıkarları da sonraya bırakmıyor. Başarıya ulaştığı takdirde ezen ve sömüren sınıfları da tasfiye ediyor. Savunulan ve gerçekleşmesi için mücadele edilen devrim budur. Ş. Sağır'ın bize maletmeye çalıştığı değil.

Devrimin Dinamizmi ve Ortak Zeminler

Hepimiz marksist teorinin şu iki koşulunu biliriz; 1) Ele alınan sorun, belirli tarihsel sınırlar içinde formüle edilmelidir. Yani kapitalizm koşullarında mı, yoksa sosyalizmde mi? 2) Bu sınırlama bir başına yetmez. ayrıca ele alınan her sorunun kendine özgünlüğü saptanmalıdır. Yani genele uygun ve aykırı yanlarının kesin ve net çizgilerle belirlenmesi.

Sorunu doğru bir tarzda ortaya koymak ve doğru çözümler getirmek istiyorsak, bu yöntemi izlememiz hem gerekli hem de zorunludur. Kendimizi bu şekilde sınırlamamız ve belli bir doğrultuya sokmasak rahatlıkla keyfliğe kaçabilir ve subjektif niyetimizi objektif koşullara eğemen kılmaya çalışırken onarılmaz hatalar yapabiliriz.

Tıpkı Ş. Sağır'ın yaptığı gibi...

Ş. Sağır, devrimin "muharik" (dürtü, devitken)i ya da dinamizmi konusunda yakıcı sorunlardan söz ederken ve bunu kendi anlayışına dayanak yapmaya çalışırken tamamen ekonomizme düşüyor. Ulusal kurtuluş sloganının gerekliliğini (bizce zorunluluktur) yadsımadığından, sıralamada adı bulunsun diye şöyle bir deyniyor. Yani anılmadı denilmesin kabilinden... Ekonomik ve devamla sosyal, ulusal ve politik sorunların toplam olarak Kürdistan devrimine kaynaklık ettiğini belirten yazar, bunların herhangi birinin öne çıkarmanın keyfilik olduğunu belirtiyor ama, kendi anlayışının uygun düştüğü nesnel koşulları sıralarken de ekonomik sorunları ve bunlardan kaynaklanan etkileşimleri öne çıkartmaktan kendini alamıyor. Nisan direnişleri sürecinde İstanbul'daki işçi eylemlerinden etkilenen Elazığ vb. yerlerdeki işçi eylemlerinden söz etmek nesnel oluyor da, yıllardır topyekün tayakkuz halinde olan, kendi bağımsızlığı için onlarca kez ayaklanan Kürt halkının siyasal eyleminden söz etmek öznel oluyor. Yazar birincisinden söz ederken yalnızca nesnel koşullardan hareket etmiş oluyor da, bizler bütün dünyanın gündemine girmiş olan ikincisini anarken gerçeklerden değil, görmek istediğimiz ama bir türlü göremediğimiz kafamızdaki "gerçek"lerden hareket etmiş oluyoruz.

İşte siyasal körlük denilen olay budur.

Görmek istemeyen bir körlük olması onu daha bir tehlikeli kılıyor. Birleşik devrim anlayışını normal karşılarız. Bunun gerçekleşmesi için de sonuna kadar savaşıyoruz. Ama birleşik devrim ve birleşik örgütlenme adına Kürdistan gerçekliğini, Kürt halkının direnişlerini görmezlikten gelen bir anlayış normal karşılamamız için hiçbir neden yoktur. Kürdistan devriminin gerçek boyutlarını göremeyen bir siyasal bakış, birleşik devrim yolunun nereden geçtiğini kestiremez. Ve böyle bir bakış Kürdistan devriminin "muharrik" gücünü hiç bilemez.

Kürdistan hangi tarihi süreçte bulunmaktadır? Kürdistan, birçok ulusun çoktan geride bıraktığı bir tarihsel aşamada bulunuyor. Eşitsiz gelişme yasası bu alana da hükmediyor. Batı Avrupa halkları bu süreci 1789-1871 yılları arasında yaşadılar. İmparatorluklar çöktü, birkaç istisna dışında -Polanya, İrlanda vb.- burjuvazinin önderliğinde harekete geçen ulus siyasal olarak yeniden örgütlendi. Asya'da bu süreç 1905 Rus devrimiyle başladı. O'nu Türkiye, İran ve Çin izledi. İkinci paylaşım Savaşı'ndan sonra Asya'da bu süreç -Hindistan, Pakistan ve Çinhindi ülkelerinin kurtuluşuyla esas olarak tamamlandı. Fakat bu süreç dünya ölçeğinde tamamıyla son bulmadı. Afrika'nın bir uçtan diğer uca kadar silkinmesi hafızalarda canlıdır. Kapitalist sömürgecilik Afrika'yı çok erken çağında ele geçirmesine rağmen, onun ulusal uyanışını ve "kara

öfke"ye dönüşmesini önleyemedi. Birçok ulusa göre daha köklü bir tarihsel mücadeleye geleneğine sahip olmasına karşın, çeşitli nedenlerden ötürü bağımsızlığını kazanamayan Kürt halkı bu süreci yaşıyor.

Kürdistan'ın tarihsel konumu budur ve yaşamakta olduğu süreç ulusal bağımsızlık sürecidir. Kime sorarsanız sorun Soruyu yönelteceğiniz kişinin marksist-leninist olması gerekmez, "dünya halinden" anlaması yeterlidir, Kürt halkının ve ülkesinin bölündüğünü, ulusal gelişmesinin önlendiğini ve siyasal haklarını kullanmaktan men edildiğini söyleyecektir. İşte Kürdistan devriminin "muharrik"ini belirleyen budur. Ne derseniz derseniz, Kürt halkının önünde duran, karşı karşıya bulunduğu sorun bağımsızlıktır. Bu, herhangi birimizin keyfi tutumundan ortaya çıkmış bir şey değildir. Asya ve Afrika ülkelerinin ulusal uyanışı ne kadar keyfi ise, Kürdistan'ın uyanışı da bir o kadar keyfidir. Angola, Mozambik, Vietnam vb. ülkelerdeki sosyalistler, devrimci-demokratlar bu sürecin gereklerini yerine getirmekte ne kadar keyfi davrandıysa, biz de o kadar keyfi davranıyoruz. Daha fazla değil.

Ama Ş. Sağır, nedense, bunu anlamak istemiyor. Bağımsızlık (bu, tarihsel gelişmenin Kürt halkının önüne koyduğu bir taleptir). -Demokrasi (bu, ezilen yığınların talebidir) ve Sosyalizm (bu da sosyalistlerin ve emekçi sınıfların ta-

lebidir ki, ilk ikisi benimsemeden bu benimsetilemez) şıyarıyla ortaya çıkanların devrim stratejisine "keyfi" ve "subjektif" diyor. Devrimin strateji ve taktiklerini ("muharrik"ini) belirleyen koşullardır dedikten sonra, Kürdistan'da gerçekleşecek olan devrimin tarihsel olarak ne anlama geldiğini belirtmek zahmetine katlanmıyor. Ortada duran ekonomik ve devamlı (aynen böyle) sosyal ulusal ve politik meselelere işaret etmeyi yeterli buluyor. Bununla da soruna açıklık getirdiğini sanıyor. Kürdistan'da gerçekleşecek devrimin dinamizmini bu sorunların oluşturduğunu söylemekle, sanki hiç kimsenin bilmediği, bunları keşfetme şerefine kendisine ait olduğu gibi önemli ve karmaşık bir soruna açıklık getirerek hepimizi büyük bir açmazdan kurtardığını sanıyor, oysa bunları bilmeyen yok. Zaten kıyamet bunlar yüzünden kopuyor. Marifet bunları bilmekte değil, bunlara çözüm olacak yolun ne olduğunu orataya koymaktır.

Burjuvazinin kendisine özgü bir çözümlü var. Nedir bu çözüm? Kürdistan'a yatırımlar yapmak, ekonomik sorunları asgariye indirmek! Böylece ulusal uyanış ulusal itaata dönüşecek, bağımsızlık çegici olmaktan çıkacak ya da insanlar rahat içinde olduklarından, bağımsızlık talebini içinde buldukları refah ortadandan kaldıran, ona kasteden faktör olarak algılamaya başlayacak. Böylece insanlar kendilerini daha kolay ve "acısız" yadsıyabilecek.

Burjuvazi bunun için hep ekonomik ve sosyal sorunlardan söz ediyor. Kürdistan ulusal kurtuluş hareketini bu alana hapsetmek istiyor. O'nun siyasal yönünü görmezlikten geliyor. Çünkü durumun bu hali almasını istemiyor. Kürt halkı kendi kaderini tayin hakkı siyasal iste miyle ortaya çıktığında çökeceğini biliyor. Bizler, burjuvazinin yıllardır uygulanan bu politikasını bildiğimizden Kürt halkına siyasal kurtuluş yolunu gösteriyoruz. Uygur ulusların özgürce kullandığı bağımsız gelişme yolunu gösteriyoruz. Sömürgecilerin ekonomik yatırımlarına bel bağlama, kurtuluşu orada arama yolunu değil, kendi emeğinin, ülkesinin ve ekonomik gücünün tek sahibi olacak; insanca bir toplumsal düzen içinde insanca ve onuruyla yaşayacak sosyalizm yolunu gösteriyoruz. Ve Kürt halkı burjuvazinin değil, bizim yolumuzu tercih ediyor. Gün geçtikçe bu tercih daha bir güçleniyor ve Kürt halkı kendine layık olanı seçiyor. Eğer Kürt halkı önlenen tarihsel gelişmesinin önündeki engelleri kaldırmaya, birçok uygar ulusun çoktan eriştiği düzeyi tarihsel gelişmenin bu aşamasında gerçekleştirmeye karar verirse ve buna karar verirken de, ekonomik, sosyal, ulusal ve politik sorunların tamamen içinde bulunduğu durumdan -yani parçalanmışlık ve sömürgeleştirilmişlikten- kaynaklandığının bilincine varırsa -ki bizce büyük oranda bunu başarmıştır- bu, şu anlama gelir ki; nasıl ki 2. paylaşım savaşı öncesi ve sonrasında Vietnam'da o kadar ağır

ekonomik ve sosyal sorunlara karşı sosyalistler ulusal kurtuluşu devrimin bayrağı yapmışlarsa; nasıl ki Portekiz sömürgelerinde -hala ulusal bilincin zayıf olduğu bu sömürgelerde- aynı bayrak dalgalanmışsa ve dalgalanan bu bayrak işgalci sömürgecilerin burclarına dikildiğinde ekonomik ve sosyal sorunların çözümlenmesi önündeki engellerin ortadan kaldırılması anlamına gelmişse; bugün ulusal kurtuluş bayrağını bütün Kürt halkının ortak talebi olarak ileri süren sosyalistlerin eylemi de bu anlama gelir. Bu bayrağın ekonomik, sosyal ve politik sorunları içermekten ayrı olduğunu söylemek Ş. Sağır'ın "subjektif niyet"idir.

Ş. Sağır bunu göremiyor. Toplam olarak ortada olanın adını koyamıyor. Bunun yerine sorunlara -tabii ekonomik sorunlar başta olmak üzere- işaret etmekle yetiniyor. Yıllar önce bir İstiklal Mahkemesi Başkanı isyancılara bakarak, "biriniz şahsi çıkar, biriniz dini istismar, biriniz sınıf zihniyetinden kalkarak ama hepiniz bağımsız bir Kürdistan fikrinde birleşerek" isyan etiniz diyordu. Yargıç, egemen sınıf içgüdüleriyle değişik kesimlerden değişik isteklerle ayaklanmaya katılan insanların, kendi amaçlarına varmak için bağımsız Kürdistan fikrinde birleştiklerini görebiliyordu. Bir sosyalistin bunu görememesi, bağımsızlık-demokrasi (ve sosyalizm) şiarının bugün de devindirici bir şiar olduğunu anlayamaması büyük eksikliktir. Hem bir yandan ulusal uya-

nıştan ve buna koşut olarak gelişip güçlenen ulusal hareketten sözedip, "treni kaçırmamak" için kendi kimliğinin bu hareket içinde yer alacağını, hem de "esas etken ekonomik ve devamlı sosyal, ulusal ve politik meseleler" diyerek bindiğin dalı keseceksin? Ardından da dönüp, başkalarını gerçekleri görmemele suçlayacaksın. Bu mantıkta tutarlılık adına bir şey aramak boşunadır.

Başka konuya geçelim. Ş. Sağır "dinamik"leri sıraladıktan sonra "ortak"lığına sözü getiriyor ve basit bir mahkemeye ortak örgütlenme sonucuna varıyor.

Önce "etkilenme"lerden başlayalım. Gerek K. Kürdistan'da, gerek Türkiye'de olsun, meydana gelecek herhangi bir hareketin iki ülke halkını etkileyeceğini söylemek ve güncel örneklerle bunu kanıtlamaya çalışmakla önemli bir şeye işaret edilmiş olmuyor. Herkes bunu görüyor ve kolaylıkla işçilerin ekonomik mücadelesi olduğunu tespit edebiliyor. Ama bu örnekleri getirip PKK'yle kıyaslamak, bundan hareketle de sosyalistleri eleştirmek büyük yanılgıdır. K. Kürdistan işçileri İstanbul'daki işçi eylemlerinden etkileniyor da, daha yakındaki PKK'den neden etkilenmiyor!!! Bunu ancak "ekonomi" ile "siyaset"i birbirine karıştıranlar sorabilir. Herkes Nişan direnişlerinin siyasal değil, kendiliğinden ve "ekonomist" hareketler olduğunu biliyor. Yine herkes Türkiye işçi sınıfının "kendisi için sınıf" olmadığını da kabul ediyor. Kürdistan işçi sınıfı da

öyledir. Kendisine toz kundurmamayan ve proletaryanın önderleri -ama proletaryadan bağımsız- olduklarını söyleyenler Türkiye işçi sınıfını neden etkileyemiyorlarsa, PKK de onun için etkileyemiyor. Öyle soruya ancak böyle yanıt verilebilir...

Artık klasikleşmiş bir tekerlemeye yeniden karşılaşıyoruz. Nedir bu tekerleme(ler)? Her iki ülkede de kapitalist üretim ilişkileri hakimdir. Her iki ülkede de devrime damgasını vurabilecek güçte bir proletarya vardır. Her iki ülkenin proletaryası kapitalizmin sağladığı pazar birliği içinde çalışıyor, sömürülüyor ve tabandan birleşiyor. Ulusal ayrımcılığın olmaması (tabii ulusal inkarın hiç bir önemi yoktur) bu kaynaşmayı kolaylaştırıyor. "Bu kaynaşma, ortak kitlesel ve mesleki örgütlenmelerde somut ifadesini" buluyor. Her iki ulusun burjuvazisi işbirliği içindedir. Aynı devlet mekanizmasını kullanıyor. "Kürdistan sömürge statüsüne göre yönetilmediği için, alınan bütün kararlar onun için de geçerlidir ve bunahının her türlü onu etkilemektedir," vb. vb. Bütün bunlar sıralandıktan sonra "işte bütün bunlar ortak örgütlenmenin ve ortak mücadelenin koşulları, tek devrimin dinamizmidirler" mutlu sonuna varılıyor.

Ve böylece söylenen bütün şeylerin bu mutlu sonu hazırlamaya yönelik oldukları anlaşılıyor.

Bu bakış ekonomist bir bakıştır. Siya-

sal gelişmeler bu mantıkta sıfırlanmıştır. Sağlanan kaynaşma bir ulusun inkarı temelinde mi sağlanmıştır, ayakta olan Kürt halkı siyasal istemlerde mi bulunmuştur, devlet Kürt halkını kendisine düşman mı ilan etmiştir, onu yönetmek için özel yasa, yönetmelik, kurum ve kuruluşlar mı oluşturmuştur, bunların hiçbir önemi yok. Soruna yalnızca bir taraftan -ama giderek gerileyen taraftan- bakılıyor ve strateji bunun üzerine çiziliyor. Sanılır ki, olan bitenin hepsi budur. Sanılır ki, ulusahği çağrıştıran ya da yansıtan gelişmeler bütün "ortaklıklara karşı olmuyor. Ve sanılır ki, bu "ortak zeminler" var diye ulusun kaderini tayin hakkı hayat bulmayacak, zaman zaman şuradan buradan uç verse de, yarın unutulup gidecek moda bir şeydir.

Soruna mekanik bakmak marksistlerin uzağındadır. Bir şeyin maddi temelini şeyin kendisi gibi gösterilmesi marksist anlayışa yabancı olanların işidir. Marksist olanların böyle bir şeyi benimsemesi ise, tamamen çeşitli kaygıların ürünü olabilir. Sosyalizmin maddi temeli kapitalizmde vardır. Maddi temel olması ayrı sosyalizmin olması ayrı şeydir. Bugün -gerek Kürdistan'da gerek Türkiye'de- bir sınıf partisinin yaratılması için maddi temeli vardır. Ş. Sağır kendi deneyiminden de çok iyi bilir ki, bu, hiçbir şekilde proletaryaya partisinin var olduğu anlamına gelmez. Sınıfın kendisini ele alalım. Terminolojimizde, kendi bilincine erişmediği müddetçe, sınıf gerçek anlamda

sınıf olarak anlamaz. Böyle bir durumda o, bir nesnedir. İşlenmesi, değiştirilip dönüştürülmesi gereken bir nesne... Bir şeyleri değiştirip dönüştürmesi onun özne olup olmamasına bağlıdır. Özne olmadığı müddetçe ondan sosyalizm için mücadele etmesini beklemek "Godot"yu beklemekle eş anlamdadır. Sınıf, kendi siyasal kimliğiyle ortaya çıkmadığı müddetçe, ancak ekonomik çıkarları söz konusu olduğu taktirde hareket eden bir nesnedir, başka bir şey değil.

Ortak örgütlenmenin zemini olarak gösterilen şeyler için de geçerli olan budur. O zeminler siyasal çıkarları doğrultusunda ortaya çıkmadıkları müddetçe hiçbirler ve bunlara dayanılarak ortak-örgütlenme doğrulanamaz. İşçiler aynı fabrikalarda çalışıyor, aynı sendikalarda örgütleniyorlar diye siyasal olarak da birlikte davranacaklarına dair garanti vermiş olmuyorlar. Bir ulustan işçilerin hepsi bu düzeyde örgütlenmeler içinde bile toplanamazken, farklı konumlarda olan iki ulusun işçilerinin siyasal bir birlik içinde örgütleneceklerini -bir taraf diğeri haklarını tanımadığı halde- söylemek, hem de bunu garanti etmek mümkün değildir. Bu, her şeyden önce Türkiye işçi sınıfının Kürdistan sorununa yaklaşımına bağlıdır. Kaldı ki, Ş. Sağır, bu düşüncesini tek yanlı şeylere dayandırıyor. Oratac zeminlerin yanı sıra ayrı zeminleri de ele alıp tahlil etseydi ve sonuçta ortaklığı haklı çıkarcak noktalara parmak bassaydı teorisi, üzerinde durmayı hak ederdi. Yapılan

bunun tam tersidir. Ulusal kurtuluşun zeminleri bile anılmadan, herkesin üzerinde konuştuğu olgulara değinmeden; daha da önemlisi, bütün ortak zeminlere karşın -kendi tabiriyle güçlenen "milliyetçi"liğin neyin ifadesi olduğu aydınlatılmadan soruna yaklaşmak salt subjektif niyetin ürünü değilse, o kadar üzerinde durulduğu halde bir türlü görülemeyen somutluğun inkarıdır.

Ortak zeminlerin işe yaramadığı bir ortamda, nasıl oluyor da hiçbir nesnel temeli olmayan "ulusalılık" öne çıkıyor ve nesnelligini yerini alıyor? Öyle ya, yazarın dediğine göre bütün "ortak zemin"ler "ortak örgütlenme" diye haykırıyor. Peki neden nesnel bir temeli olmayan "ulusalılık", "milliyetçilik", hatta "Bundçuluk" geliyor? Aslında böyle bir durum yok. Görülmeyen, "zorunlu nesnellik" değil, "gönüllü" nesnelliktir. Yazarın dediği gibi olan biten ortak zeminlerin parçalanması değil -ortak zeminleri oluşturan taraflardan biri kendi hakları için ortağının da düşmanı olan bir güce karşı savaşırsa ortaklığı bozmuş olmaz, ortaklığı bozan, kendi ortağının haklarına sahip çıkmasını bilmeyen taraftır-, her şeyin kendi merasında gelişerek yeni ve daha sağlam, gönüllü ve aynı zamanda işe yarar yeni ortak zeminlerin oluşmasıdır. Bugün mevcut olan, yararlılığına inanıldığı için korunulmasına çalışılan ortaklık gericileşmiş, iki halk birbirine düşman kılan zora dayalı ortaklıktır. Devrimci ve karşılıklı güvene dayalı ortaklıklar, mevcut ortaklıkları

parçalayacak yeni ortaklıkların sonucunda doğacaktır.

Ezilen ve baskı altında tutulan bir ulus uyandığında her alanda etkisini gösterir; her alanda kendisini örgütler. Her siyasal akım da bu ulusal örgütlenme içinde -tıpkı "proleter önderlik" gibiyer alır ve onu kendi anlayışı doğrultusunda şekillendirmeye çalışır. Bugün ortada bir ulusal sorunun ve buna uygun bir ulusal uyanışın olduğu kuşku götürmez. Mevcut birlik gönüllü olmadığından, ulusal uyanışın ağırlıklı olarak kendisini ayrılık doğrultusunda ortaya koyması gayet doğal ve işin mantığı gereğidir. Böyle koşullarda bir ulusal uyanışın başka türlü olacağını beklemek safıktır. Elbette ulus kendi kişiliğini ortaya koyacak ve onu kanıtlayacak biçimde davranacaktır. Fetiş haline getirilen ortak zeminler veya işçi sınıfı bundan bağışık değildir. Zora dayalı birliği bozarak onun yerine gönüllü birliği koymayı göze alamayan bir sınıf, ulusun öncüsü olamaz, ulusu istediği biçimde şekillendiremez. Eğer sınıfın birliği korunmak isteniyorsa, bunun yolu zora dayalı bağları yadsımdan geçerek, Mevcut ortaklığın -ve de ortak zeminlerin- ne Türk halkına ne de Kürt halkına yararı vardır. Bunlar siyasal bir kimlik edindikleri andan itibaren bir anlam kazanırlar. Bunlara siyasal bir öz içerilmediği müddetçe ne ortak örgütlenmenin zemini ne de devrimin dinamizmi olabilirler.

Ş. Sağır, "ekonomik", "sosyal", "politik" vb. olgulardan sözedip, bunları or-

tak örgütlenme anlayışına "bilimsel" dayanak yapmaktan hoşlanıyor. Bugün neyin üzerinde mücadelenin sürdüğünden hiç söz etmiyor. Ortadaki ekonomik ve sosyal sorunların farkında olmayanlar varmış gibi, ısrarla bunları öne sürüyor. Oysa ulusal sorunun olduğu bir yerde esas meselenin siyasal bağımsızlık olduğunu kendisi de biliyor. Ülkemizin ekonomik meseleleri yoktur demiyoruz. Böyle bir meselenin olduğunu en geri insanımız bile kendi yaşamından hareketle biliyor. Ve geri insanımız, ekonomik meselelerin nereden kaynaklandığını da yavaş yavaş öğreniyor. Ona gidip ülkemizin ekonomik meseleleri var, denildiğinde "öyle mi?" demeyecektir, "bunları nasıl çözmeli" diye soracaktır. Herhalde ona "Türkiye'de sosyalizm gerçekleşinceye kadar dayan" denilemez. Söylenmesi gereken, ekonomik sorunların kaynağı olan sömürgecilik zincirinin parçalanması, böyle sorunların olmayacağı bir düzenin kurulması için şimdiden örgütlenip mücadele etmektir...

Anlamı Yalnızca Yazarca Malûm Birleşik Örgütlenme.

Komünistler, genellikle ne yaptıklarını bilen insanlar olarak tanınır. Bunun için, ne düşündüklerini açıklamak, ne yaptıklarını tanımlamak ve tanıtmak için zorluk çekmezler.

Fakat genel sözcüğü istisnaları da içerir. Bu genelleme içinde olmayı haklemeyenler de vardır. Kimileri ya yaptıkları

klarının ne olduğunu bilmiyor ya da ne anlama geldiğini açıklayamıyor. Böyle durumlarda ortada bir tersliğin olduğu, yapılan ile ifade edilen arasında bir uygunsuzluğun bulunduğu kendiliğinden anlaşılır.

Emek'in "Bileşik örgütlenme" anlayışı böyledir. Tek doğru olarak ilerisürülen bu örgütlenmenin Kürt Solu tarafından anlaşılmadığını söyleyen Ş. Sağır'ın yaptığı izahat sonucunda anlıyoruz ki: bu örgütlenme biçimi hiç de tek doğru ve marksist-leninst örgütlenme değildir. Bizzat yazarca tartışılır kılınan bu örgütlenme biçimini ele almadan önce -geçerken- ortaya atılan bir iddia üzerinde duracağız.

Ş. Sağır, "biz özerk-seksiyon örgütlenmeyi değil, birleşik örgütlenmeyi savunuyoruz" diyor. Bu durumda bize de, ne zamandan beri bunu savunuyorsunuz? diye soarmak düşüyor. Çünkü bu konuda Emek'in bugüne kadar üç ayrı görüş savnuduğunu biliyoruz. Biri 1980 Mayıs'ına kadar sürer. Bunun adı ortak örgütlenmeydi. Marksist-leninst düşünüş gereği Türkiye ve Kürdistan'da tek örgütün gerekliliğine uygun bir anlayıştı. O zaman tek doğru örgütlenme buydu ve bu doğru örgütlenme biçimine helal getirecek diğer örgüt biçimlerinin adı "milliyetçi"lik idi. Diğeri '80 Mayıs'ından sonra şekillendi. Şimdiki "proleter önderlik" in o zamanki adıydı. Yani "Kürdistan Özerk Örgütü" (KÖÖ). KÖÖ, özerk örgütlenemenin adı olduğuna

göre, salt B. Arda tarafından işaret edildi diye inkardan gelmenin anlamı nedir? savunulmayacak bir örgütlenme idiye, bu isim neden benimsendi? Sonuncusu ise (dördüncüsü gelene kadar), şimdiki birleşik örgütlenmedir. En doğrusu en marksist-leninsti de -öncekilere rağmen-budur. Doğrusu burada durullacağını sanmıyoruz. Ş. Sağır'ın izahatından sonra burda durulmuyacağına iyice inandık. **Emek**'in izlediği yol bağımsız örgütlenmeyi doğruluyor ama bunu açıkça söylemiyor, bunu söylemeye dili varmıyor.

Örgütlenme konusundaki bu değişikliği veya arayışı yadırgıyor muyuz? Elbette ki hayır. Olumlu yönde bir arayış olarak görüyoruz. Savunulan şeylerin inkarı bizi, bazı hatırlatmalarda bulunmaya itti. Değişen koşulları gözününe alarak, dayatan ihtiyaçların bilincine varıp eskiyen ve işe yaramayan anlayışları bir kenara atmak cesaretini ancak sosyalistler gösterebilir.

Peki eleştirilecek (ya da yukardaki paragrafta kullandığımız sözcüğe uygun olmak açısından yadırganacak) bir şeyler yok mu?

Var! Sosyalistler birtakım yanlış düşünceleri atıp, yenilerle donanırken açık olurlar. Doğrular neydi yanlışlar neydi ve o ana kadar neden yanlışların esiri olduklarını ortaya koyarlar. Literatürümüzde bunun adı özeleştirmedir. Bu sözcüğü çok severiz, neredeyse her fırsatta tekrarlarız. Fakat bir o kadar da ondan korkarız. Tıpkı karnabahar gibi,

başkalarına ikram eder kendimiz yemeyiz. İşte, gerçekten ilerlemek isteyenler bu sözcük karşısında korkuya kapılmayanlardır. Ş. Sağır bunu yapmıyor. Kendisinden bunu yapmasını istemiyoruz. İstedığımız şudur; doğru şeyler savunanlara karşı söyleyecek birşeyiniz olmayabilir ama, lütfen, dün savunduklarınızı bugün hatırlamazlık etmeyin; bugün doğru bilerek savunduğunuz örgütlenme anlayışını ezelden beri savunmuşsunuz gibi davranmayın. Ne çabuk unuttunuz, örgütsel birliği hedeflediğiniz bir grubun size yönelttiği eleştirilerden biri de "proleter önderlik"i oluşturmanız değil miydi?

Birleşik Örgütlenmeye geçelim.

Ş. Sağır, "**biz, Kürdistan proletaryasına, bağlı bulunduğunuz devletin proletaryasının yaratmış olduğu örgütler içinde yer alın, onunla yetinin, kendi öz örgütlerinize gerek yoktur demiyoruz.**" diyor. Ya ne diyor yazar? Öncelikle böyle bir düşüncenin savunulamayacağını teslim ediyor. Ardından "**tersine**" diyor; "**biz bu anlayışa karşı mücadele eder ve Kürdistan proletaryasına kendi öz örgütlerini yaratmalarını söyler ve savunuruz.**" Kulağa köpe olsun diye özetleyelim: Kürdistan proletaryası, Türkiye proletaryasının yaratmış olduğu örgütlerle yetinmemeli, kendi öz örgütlerini yaratmalıdır.

Ş. Sağır'ın satırlarını okuyan sorunla ilgili her sosyalist "acaba bağımsız örgütlenenler bundan başka bir şey mi istiyor/savunuyorlar?" diye merak edecektir.

Bu merakını gidermek için de, karşılaştığı Kürdistanlı bir sosyaliste kendisini meşgul eden soruyu yöneltecek ve aldığı yanıt karşısında oldukça şaşıracaktır. Ve "iyi, ama" diye soracaktır Ş. Sağır'a "bunlar tam da senin savunduklarını yapıyorlar?" Öyle ya, bizler Ş. Sağır'ın savunduğunu yapıyoruz. Kendi proletaryamızı örgütlemeye ve onun üzerinde yükselmeye çalışıyoruz.

Bu durumda "sorunla ilgili her sosyaliste" ve bu satırları okuyanlara şu soruyu sorma hakkı doğuyor! "Küçük-burjuva milliyetçisi olarak adlandırdığınız Kürdistanlı sosyalistlerin tek suçu sizinle bir örgüt çatısı altında birleşmemek midir?"

Bu soruyu yanıtlamayı Ş. Sağır'a bırakıp devam edelim. Ş. Sağır bize, yaptığımızı yeni keşfedip (yani Kürdistan proletaryasını örgütlemeyi) kendisine mal edip birleşik örgütlenmenin dayanağı yapmakla yetinmiyor; milliyetçiliğin kıstaslarından biri olarak gördüğü ayrı devrim stratejisi konusunda da birşeyler söylüyor.

Diyor ki, 'sizin ulusal ve toplumsal kurtuluşunuzu savunuyoruz, ayrı bir parti kurmanıza gerek yoktur, gelin bizim partimizde çalışmakla yetinin demiyoruz.' Bunlar söylemedikleri (söylese bir şey kazanamaz, çünkü kaybedenler bunları söyledikleri için kaybettiler), söyledikleri ise şunlar: Her tondan burjuvaziden bağımsız sınıf partinizi kurun, sınıfı ulusun öncüsü yapın, progra-

mınızı, tüzüğünüzü, devrim stratejinizi, taktiklerinizi ve ittifaklarınızı vb. ülkenizin koşullarına göre çizin, geliştirin... vb. vb.... Devamı var. Onlara sonra değineceğiz.

"Sorunla ilgili her sosyalist" daha önce yaptığı işlemin aynısını yapacaktır. Yokardaki satırları okuduktan sonra bize gelecek, ne yaptığımızı soracak ve "Ş. Sağır'ın söylediklerini yapmaya çalışıyoruz" yanıtını aldıktan sonra yeniden Ş. Sağır'ın karşısına dikilip "bunlar farklı birşeyler yapmıyorlar ki?" diye soracaktır. Ve devam edecektir: "Sen Kürdistanlı sosyalistlerin ulusal ve toplumsal kurtuluşlarını savunmakla, bunun için bizzat savaşmayı onların görevi olarak görüyorsun. Onların mücadelesini sadece savunduğun için, devrim stratejisinin belirlenmesini ve bunun ardıllarının tesbit edilmesini kendilerine bırakıyorsun. Öyleyse neden devrim stratejileri ayrı olanları milliyetçi diye adlandırıyorsun? Bunu söylemekle savunduklarını tekzip etmiyor musun?"

Ş. Sağır'ın yanıtı açıktır. "Daha güçlü ve başarılı olmak için Türkiye işçi sınıfıyla düşmana karşı ortak mücadele yürütebilecek örgütlenmeye girişmelerini istiyoruz."

Demek ki, bütün sorun buymuş. Tartışma ve çelişme daha güçlü ve daha başarılı olmamız için yazarın önerdiği ortak mücadeleyi reddetmemizden çıkıyormuş. İlgisi yok ! Çünkü bunu bizde

istiyoruz. Kürdistan zemininde savaşım veren her sosyalist bunları bilecek kadar uzak görüşlüdür. Her şey bir yana, salt mücadelenin ihtiyaçları açısından bakıldığında bile, bu gereklilik görülecektir. Ama bunları tartışmanın ve somut sonuçlar çıkarmanın yolu-yöntemi, kesinlikle Ş. Sağır'ınki değildir. Zaten ayrılık buradan kaynaklanmıyor. Ayrılığın buradan kaynaklandığını kanıtlamaya çalışmak hem boş bir çabadır hem de gerçek ayrılık noktalarını gizlemektir. Bizler her zaman ortak mücadeleden ve bunun gerektirdiği örgüt biçimlerinden yanayız, bundan sonra da yana olacağız. Yalnız bu örgüt biçimleri Ş. Sağır'ın fetiş haline getirdiği, tamamen biçimselleştirdiği ortak örgütlenme değildir. Marksizme yabancı olmayan herkes ortak mücadelenin ortak örgütlenmeyi gerektirmediğini bilir. Ş. Sağır'ın anlamak ve kabul etmek istemediği budur. Ş. Sağır bu noktada gelenekselleşmiş Türk Solu anlayışını sürdürüyor. Bu anlayış, bizim ayrı örgüt kurma hakkımızı yadırtıyor. Kendi anlayışına uygun bir örgütlenme ve mücadele stratejisi benimsemeyen Kürdistan sosyalistlerine küçük-burjuva milliyetçileri diyor. Bu tutum karşısında Emek'e "Türk Solu" dendiğinde yadırgayarak haksızlık olarak kabul ediyor. Ş. Sağır'ın bu sığ itiraz etmesini anlayışla karşılıyoruz. Biz nasıl ki, küçük-burjuva milliyetçiliği sıfatını kabul etmiyorsak, Ş. Sağır'ın da "Türk Solu" sıfatını kabul etmemeye hakkı vardır. Çünkü "Türk Solu" diye adlandırdığımız anlayış, küçük-burjuva

milliyetçiliği olarak adlandırılan anlayıştan çok daha kötüdür. Çünkü bu anlayış, ezilen ulus milliyetçiliğine destek olmayayım diye Kürt halkının onurlu mücadelesine köstek olarak ezen ulus burjuva-milliyetçiliği saflarında yerini almış, iki ülke emekçilerine büyük zararlar vererek aradaki güvensizliği derinleştirmiş, bıraktığı olumsuz mirasla kendisine sosyalistim diyen için onur kırıcı bir sıfattır. Bunu bildiğimizden ve hak etmeyene yakıştırmak istemediğimizden Emek'e, doğrudan bu sıfatı vermiyoruz. Fakat, ulusal sorun ve örgütlenmeye ilişkin söylediklerinin bu olumsuz geleneğin ürünü olduğunu, onun etkilerinden tam anlamıyla arınmadığını söylemek durumundayız. Eğer bu sıfattan rahatsız olunuyorsa tam anlamıyla ondan uzaklaşmalı, bütün etkilerinden arınmalıdır.

Şimdi de işin nirengi noktasına gelelim.

Bu, Ş. Sağır tarafından ileri sürülen ve birleşik örgütlenmenin temelini dinamitleyen noktadır. Yazar, şimdi birleşik örgütlenme içinde yer alan Kürdistan örgütünün ayrılıp, mücadelesini ayrıca devam ettirebileceğini söylüyor.

Bunun ne anlama geldiğini daha iyi anlayabilmek için öncelikle birleşik örgütlenmenin mantığının ve ona gerekli kılan koşulların izahına bakalım. Yazar, daha güçlü ve başarılı olması için Kürdistan proletaryasına, Türkiye proletaryası ile ortak mücadele yürütebilecek birleşik örgütlenmeye girişmesini istiyor.

Türkiye proletaryasını buna mecbur kılan nedenleri bulamıyoruz. Fakat, her ne kadar yazar belirtmemişse de, birleşik örgütlenmenin mantığı gereği güçlü ve başarılı olmak için aynı ihtiyacın Türkiye proletaryası açısından da geçerli olduğunu kabul ediyoruz. Bundan ortaya çıkan sonuç (aksi söylenmediği müddetçe) şudur: birleşik örgütlenme ne Türk ne de Kürt proletaryasını örgütüdür. O, hem Türk hem de Kürt proletaryasının örgütüdür. Bu örgüt, adına yakışır tarzda birleşik devrim stratejisiyle hem Türkiye'nin toplumsal hem de Kürdistan'ın ulusal ve toplumsal kurtuluşunu gerçekleştirmeyi (yakın) amacı olarak saptamıştır. Bunun için bu örgütlenme, -bütün olumsuz gelişmeler bir yana-, amacını gerçekleştirinceye kadar varlığını sürdürecektir. Çünkü mevcut teori ve pratik gereği, onun birleşikliğini tartışmalı kılacak tek neden, (yakın) amacın gerçekleşmesidir. Ayrılma sorunu ancak zaferden sonra gerekirse ve iki ülke proletaryasının çıkarlarına uygun ise UKTH ilkesi üzerinden gündeme gelecektir.

Birleşik örgütlenmenin böyle olduğuna ikna olmuşken birden, anladığımız gibi olmadığını anlıyoruz. Ş. Sağır diyor ki, iki ülke proletaryasının çıkarları ne zaman uygun düşerse o zaman ayrılıp, ayrı bir örgüt olarak mücadelesini devam ettirecektir. Burada sözü edilen ayrılık zaferden sonraki ayrılık değil, zaferden önceki ayrılıktır. Yani zaferden önce -günümüz koşullarda veya yakın bir gelecekte- koşullar uygun olursa ay-

rılık olabilecek ve yine koşullar uygun olursa ayrılan örgütler ayrı mücadele sürdürebilecek.

Peki, bütün bunlar ne anlama geliyor? Burada açıklanması gereken bir şeyler, hem de çok önemli bir şeyler yok mu? Var elbet! Yazarın söylediklerini yeniden anımsayalım. Ayrı örgütlenmeyi ve ayrı mücadeleyi milliyetçiliğin kriterleri arasına koyuyordu. Şimdi bunları pekala olabilecek şeyler olarak görüyor. Diyelim ki, koşulların uygun olduğu -ilerde "uygun" koşullar üzerinde de duracağız- bir zamanda ayrılık oldu ve şimdiki birleşik örgütlenmenin örgütleri ayrı mücadele yürütmeye başladılar. Öyle bir durumda Kürdistan'daki "proleter önderlik" milliyetçi bir alana kaymış olmayacak mı? Yazara göre bunun yanıtı "hayır"dır.

Tam bu noktada "sorunla ilgili her sosyalist" şunu söyleyecektir. Demek oluyor ki, birleşik örgütlenme ve birlikte mücadele koşullara bağlıdır. Bunları milliyetçiliğin kanıtı olarak gösteremeyişiniz. Söylediklerinde tutarlı olmak istiyorsanız, ya bugün sizden ayrı olanlara milliyetçi dememelisiniz ya da yarın ayrılık gündeme geldiğinde ayrılan tarafa hiç çekinmeden milliyetçi demelisiniz. İlke adamı olmanın gereğidir bu. Bunu yapmadığınız müddetçe şu kanyı değiştirmezsiniz: sen, sizden ayrı olanlara sadece sizden ayrı oldukları için milliyetçi diyorsunuz.

Yazar, ayrılık için uygun ve yararlı koşullardan sözediyor ama, bu koşulların ne olduğu konusunda tek laf etmiyor. Böyle bir durumda bize düşen yorum yapmaktır. Kendimiz sorup kendimiz yanıtlamak durumundayız. Soru şudur: Ayrı olmanın zararlı olduğuna şimdiden inanmış ve ayrı olmayı milliyetçilik olarak değerlendirmiş bir anlayış açısından ayrı olmanın yararlı olacağı koşullar nedir? Örneğin, Türkiye'de proleter hareketin yükselmesi ve siyaset bir kimliğe bürünmesi koşullarında iki örgütün (yani TKEP ile KKP)'nin ayrılması yararlı olabilir mi? Buna olumsuz yanıt vermek zorundayız. İki nedeni var. Birinci neden: Kürdistan'ın ulusal ve toplumsal kurtuluşu için böyle bir yükseliş oldukça elverişlidir. Kürdistan sosyalistlerine düşen görev, Türkiye proleterası ile birlikte mücadeleyi yükseltmektir. Böyle bir yükselişe omuz vermemekle ihanet eş anlamdadır. İkinci neden: Birleşik örgütlenme zaten bunu gerçekleştirmek için vardır. Türkiye proleterası tavrını eğlence halinde ortaya koyduğu koşullarda KKP'nin ayrılması açıktır ki, yararlı değil zararlı olacaktır.

Öyleyse bu yol kapalıdır. Başka bir soruya yanıt arayalım. Bunun tersini ele alalım. Yani Kürdistan devriminin yükseldiği koşulları... Bu koşullarda ayrılamak "meşru" ve iki ülke proleterasının çıkarlarına uygun mudur? Eğer bu koşullarda ayrılamak "meşru" ve yararlı olarak görülecekse mantık sonuçlarına varmış olacak ama, sonuçlarına varan

mantık yeni sorularla karşı karşıya gelmiş olacak. Sorunların ilk hedefi de, tek doğru örgütlenme biçimi olarak ileri sürülen birleşik örgütlenmenin kendisi olacaktır. Birleşik örgütlenmenin ne olduğunu (yeniden) anımsıyalım. O, ne Türk ne de Kürt Proleterasının (ve sosyalistlerinin) örgütüydü; o, hem Türk hem de Kürt proleterasının örgütüydü. Amacı da: tek bir devrim stratejisiyle ulusal ve toplumsal kurtuluşu sağlamaktı. Eğer Kürdistan devriminin yükseldiği koşullarda ayrılık yararlı ve "meşru" görülüp, taraflardan birine "sen kendi mücadeleyi yürüt" denilecekse, her iki ülkenin devrimini gerçekleştirmeyi görev edinmiş birleşik örgütlenmenin anlamı nedir? Hani Emek sadece Türkiye proleterasının değil, aynı zamanda Kürdistan proleterasının da sesiydi? Bu ses zor günlerde kısılacaksa neye yarayacak? Hani Emek soruna dışardan bakan değil de, sorunun doğrudan sahibiydi? Örgüt dediğin mücadele içindir. Mücadele gelip çatığında bir bütün olarak iş göremiyorsa ne iş gürecektir? Birleşik örgütlenme böylece varlık nedenini ortadan kaldırmış olmuyor mu?

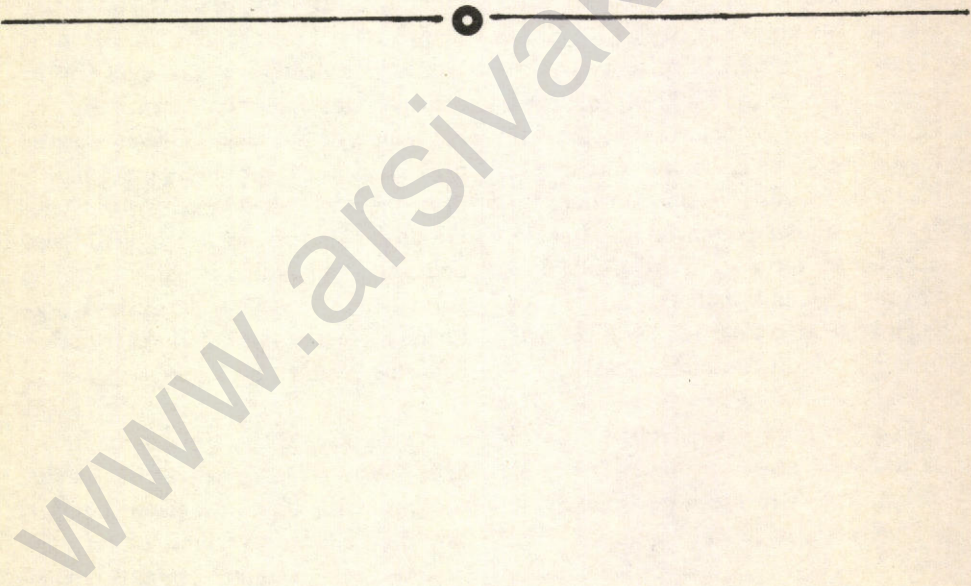
Bu sorular, sonuçlarına varan mantığın ortaya çıkardığı ve yanıt bekleyen sorulardır. Bir de ortaya çıkan sonuçlar var. Bu sonuçlar da şunlardır: İki ülke proleterasının örgütü olarak sunulan birleşik örgütlenme aslında, Türkiye devrimi bağlamında ve ona tabi kılınarak oluşturulmuştur. Türkiye devrimi yükselirse birleşik örgütlenme geçerli-

dir. Tersi durumda geçersizdir. Bu durumda "proleter önderlik"e düşen, ayrılıp ayrı bir mücadele hattı izlemektir. Kürdistan devriminin yükseldiği koşullarda birleşik örgütlenme geçersizdir ve bu örgütlenme içinde yer alan örgütlerden biri (yani TKEP) mücadeleye katılmaktan, altına girdiği yükümlülükleri yerine getirmekten muafır.

Sonuç olarak, başlarken söylediklerimize dönüyor ve itiraz etmeden oturduğumuz "milliyetçilik" sandalyesinden kalkarak şunu söylüyoruz: tutulduğu yerden kopan, savunucuları tarafından

bile savunulamayan böylesine bir örgütlenme anlayışına sahip olan Ş. Sağır (ve Emek), hiç değilse örgütlenme konusunda kendisinden ilerde olan bizlere "milliyetçi" demeye hakkı yoktur. Yaptığıyla izah ettiği arasında uygunsuzluğun/çelişkinin bulunduğunu tespit edemiyen biri, bizlerin (Kürdistanlı sosyalistlerin) örgütlenme ve dünya görüşünün ne olduğunu hiç tespit edemez.

28 Ekim 1989

GENEL HATLARIYLA KUZEY KÜRDİSTAN'DA SOSYO-EKONOMİK YAPI

M. Zilan

Sosyalistler açısından devrimci politikaların temeli maddi yaşamın gerçekleridir. Bilinidiği gibi her üretim tarzı, belli üretici güçler ve üretim ilişkileri üzerine yükselir. Üretim ilişkileri de toplumsal yapının temelini oluşturur. Üst yapı (Siyaset, ideoloji, ahlak...) alt yapı (temel) tarafından oluşturulur. Üretim ilişkilerindeki, dolayısı ile toplumsal yapıdaki değişmeler üretim araçlarındaki değişmelerle başlarlar.

Sınıf mücadelesine yön vermeye çalışan sosyalistler, herşeyden önce toplumda var olan sınıfları tanımalıdırlar. Buda ancak üretici güçlerin, üretim ilişkilerinin bilimsel analizi ile mümkündür. Ancak bu analiz bize sosyal-ekonomik yaşamın berrak bir görünümünü verebilir.

Diyalektik'e göre gelişmeyi sağlayan çelişki iç (öz) çelişkidir. Bunun toplumsal yapılar için anlamı, toplumsal ilerlemeyi sağlayan otoplumun iç dinamikleridir. Ki bu iç dinamikler (veya çelişkiler) o toplumu diğer toplumlardan ayıran temel göstergelerdir. Bu noktada dış etkenlerin gelişmeye bir etkisinin olmadığını söylemiyoruz, tam tersine kapitalizmin emperyalist aşamaya ulaşması ile bu dış etkenlerin ağırlığının arttığını biliyoruz. Bizim belirttiğimiz gelişmede belirleyici olan etmenin iç etmenler olduğudur. Toplumlardaki çelişki esas itibari ile sınıflar arasındaki çelişkidir. Biz eğer Kürdistan'daki sınıfları belirlersek gelişmeyi sağlayan çelişkiyi kavrayabiliriz. Bunun içinde Kürdistan (özümlü olarak kuzey Kürdistanı kastediyoruz) toplumunun üretici güçlerinin, üretim ilişkilerinin durumunu nicelik ve nitelik olarak belirlemeye çalışacağız.

Elimizdeki veriler D.I.E. verileridir. Bu verilerin tam anlamı ile objektif olduğu söylenemez. Zaten bizde bu verilerle üretim ilişkilerinin kesin ve net düzeyini vereceğimizi iddia etmiyoruz. Ancak bu verilerle kişisel gözlemler birleştirilerek belli bir üretim ilişkisinin ağırlığının belirlenebileceğine inanıyoruz.

Bu araştırmada bulunan eski veriler TEKOŞIN-4'ten alındı. Bilindiği gibi TEKOŞIN-4'te yarı-feodal tespiti yapılmıştı. Biz ozaman için geçerli olan bu tespitin bugün için geçerli olmadığını görüyoruz.

Araştırma Kuzey Kurdistan'a dayansada biz diğer parçalarında yaklaşık olarak aynı süreci yaşadıklarını söylüyoruz. Parçalar arasındaki ekonomik ilişkileri veren veriler elimizde yok. Ancak Kuzey Kurdistan'ın İranla 3 karayolu, 1 demiryolu, Suriye ile 9 karayolu, 2 demiryolu, Irakla 1 karayolu, 1 demiryolu bağlantısı vardır.

FEODALİZM VE KAPİTALİZM

Feodal toplumdaki kapitalist topluma geçiş şu niteliksel değişimleri getirir.

I. Feodal toplumdaki emeğin sosyal var oluş biçimi serflik (zorunlu emeğin) yerini kapitalist toplumda ücretli işçilik alır. Başka bir ifade ile feodal toplumun temel sınıfları olan, feodal toprak ağaları ve köylülüğün yerini kapitalist toplumda burjuvazi ile proleterya alır. Kapitalizm köylülüğü topraktan ve üretim araçlarından soyutlar, feodal beyin kişisel bağımlılığından kurtarır. Oluşan sınıf emeğinden başka satacak bir şeyi olmayan proleterya'dır.

Toplumsal iş bölümü oluşur. (Temel olarak Tarım-sanayi) Daha önce egemen olan tarım nüfusu sanayi nüfusu ile orantılı olarak gittikçe azalır. Ayrıca artı emeğe el konuluş biçimi değişir. Bunun yolu feodal toplumda ekonomi dışı zor iken, kapitalist toplumda emeğin kiralanması ve ekonomik baskı yolu ile olur.

II. Feodal toplum esas olarak değer üretimidir. Kapitalist toplumda ise üretim değer üretimi yanında artı-değer üretimidir. Bu nedenle kapitalist ürünün birincil ve egemen özelliği pazar için üretimdir.

III. Kapitalist üretim teknik olarak feodal topluma nazaran daha ileri, üretimin ve değişimin boyutları açısından daha geniştir. Yani yalnızca yerel pazar için değil ulusal ve uluslar arası pazara yöneliktir.

Bizde Kuzey Kürdistan'ın sosyo-ekonomik yapısını inceleyen yukardaki noktaları dikkate alacağız. Lenin "Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi" adlı eserinde şöyle diyor:

"Meta ekonomisinin çok gelişmediği (yada hiç gelişmediği) bir ülkede nüfus hemen hemen tamamen tarımsaldır." Başka bir anlamı ile "İş bölümü hemen hemen hiç yoktur." (R.K.G. s.27)

Kuzey Kürdistan nüfusunun bileşimini incelersek ülkemizin bu konudaki durumunu görebiliriz.

Çalışabilir nüfus.....	3. 820 624 kişi.....	%34
Çalışamaz nüfus.....	2. 962 071 "	%27
12 yaşından küçükler.....	4. 346 448 "	%39

K.K. (I) Toplam nüfusu.....11. 129 144 kişidir.

Nüfusun şehir ve kıra dağılımı ise şöyledir: Tablo-I

TABLO-I

Kuzey Kürdistan		Türkiye (47 il)	
<u>Şehir%</u>	<u>Kır%</u>	<u>Şehir%</u>	<u>Kır%</u>
1975.....35.....	65.....	42.....	58
1985.....42.....	58.....	56.....	44

Kaynak (2)

Tabloda görüldüğü gibi Kuzey Kürdistan'da şehirleşme önemli bir aşamaya gelmiştir. Şehir nüfusu %19'luk bir artışla %42'ye ulaşmıştır. Kır nüfusuda %58'e düşmüştür. 1985'teki K.Kürdistan nüfus bileşimi 1975'teki Türkiye (47 il) düzeyine gelmiştir. 1985'te Türkiyede şehir nüfusu, kır nüfusunu geçmiştir. Şehir ve kır nüfusunun oranı bize tam olarak kapitalizm ile feodalizm (veya yarı-feodalizm) arasındaki oranı vermesede bu konuda önemli bir bulgudur. Bu bulgu özellikle şehirlerde yoğunlaşan sanayi ile kırlarda yoğunlaşan tarım arasındaki temel toplumsal

iş bölümüne işaret eder. Bilindiği gibi kırdaki kapitalizmin gelişmesi sanayiye oranla daha geridir. Bunun nedeni tarımda makinalaşma oranınının daha düşük olmasıdır. İşte şehir ile kır nüfusunun oranı, bize bu konuda bir fikir verir. Ayrıca kır nüfusunun tümünün tarımla uğraştığını kabul etmek yanlıştır.

"Tarım dışı nüfusa kıyasla, tarımsal nüfusun sürekli olarak azalması kapitalizmin yapısından gelir." (3)

Marx'ın belirttiği bu gerçek gerek Tablo-I gerekse K. Kürdistan'da tarımla uğraşan nüfus 1.929 334'tür. Bu çalışabilir nüfusun %50'si, toplam nüfusun %17'si kadardır. Tarım dışı üretim faaliyetinde çalışanlar, çalışabilir, nüfusun %33'ü dür. İşsizler ise çalışabilir nüfusun %17'sini oluşturmaktadır.

A-TARIMDA ÜRETİM VE TEKNOLOJİK DÜZEY

Bilindiği gibi ülkemizin ekonomisi önemli ölçüde tarıma ve hayvancılığa dayanır. Bu nedenle tarımın incelenmesi yapı tahlili açısından önemlidir. Biz tarımdaki dönüşümü incelerken özellikle şu noktalardan hareket edeceğiz.

- a- Köylülüğün farklılaşmasının tesbiti, toprak mülkiyetinin dağılımı.
- b- Tarımda pazar için üretimin durumu ve ulusal pazar oluşumu.
- c- Üretim araçlarının teknolojik düzeyi.

a) Köylülüğün farklılaşmasının tesbiti ve toprak mülkiyetinin dağılımı

TABLO-II (Toprak Mülkiyeti)
(1981)

	Topraksız Aile (%)	Topraklı Aile (%) (işletme büyüklüklerine göre)		
		0-50 hektar	51-200 ha	201-501 ha
A.	37	74.6	22	3.1
B.	-	28.8	42.8	28.4

Kaynak(4) A: Aile sayısı (% olarak) B: Toprak genişliği (% olarak)

Görüldüğü gibi topraksız ailelerin tüm çiftçi ailelerine oranı %37'dir. Geriye kalan %63 aile ise topraklıdır. Topraklı ailelerin %74.6'sı toprakların %28.8'ni işlemektedir. Bu işletmelerin büyüklüğü 0-50 hektar arasındadır. Yine topraklı ailelerin çok küçük bir yüzdesi %3.1'i toprakların %28.4'ünü işlemektedir. Bu işletmeler 201-501 hektar büyüklüklerindedirler. Geriye kalan aileler (%22) topraklıların %42.8'ni işlemektedir.

TABLO-III (Kiracı -Ortakçı- Topraksız Oranı)

	<u>Topraksız</u> <u>Aile (%)</u>	<u>Kiracı</u> <u>Aile (%)</u>	<u>Ortakçı</u> <u>Aile(%)</u>
1976.....	35.2.....	2.....	12.6
1981.....	37.....	16.....	34

Kaynak (5)

Bu tablolar bize şunları göstermektedir. Köylülük sınıfı homojen bir sınıf olmaktan çıkıp tamamen farklı sınıflara bölünmüştür. Kapitalizmin kırlarda gelişmesiyle köylülerin önemli bir kısmı topraksızlaştırılmış (ailelerin %37'si) önemli bir kısımda şehire göç etmiştir. Son beş yılda (1981-1986) ailelerin %13'ü göç etmiştir. Bu göç edenler şehirlerdeki proleteryaaya katılmaktadırlar. Topraksız köylüler ise esas olarak yoksul köylülerden ve tarım işçilerinden oluşmaktadır. Tarım işçilerinin hiç toprağı ve aracı yoktur, başkasının toprağında ücretli olarak çalışırlar. Yoksul köylülerin ise az çok toprağı olabilir, bir kaç üretim aracına, az miktarda hayvana sahiptirler. Çoğunlukla geçinmek için bir iş bulup çalışmak zorundadır. Metropollerdeki mevsimlik işçilerin önemli bir kesimi bu köylülerden oluşur. Özellikle inşaat işçileri büyük çoğunlukla Kürdistanlı yoksul köylülerdir. Yoksul köylülük kısmen emeğini sattığı için yarı-proleterdir. Yoksul köylüler önemli ölçüde kiracılık ve ortakçılık yaparlar. Kiracılığın iki biçimi vardır. 1. Geçinmek için ek toprak kiralama, 2. Kapitalist işletmecilik amacı ile toprak kiralama 1. biçime genelde yoksul köylüler belli ölçülerde orta köylüler başvurur. Bu topraklar küçüktür, özellikle şehire göçen yoksul ve diğer köylülerin topraklarından oluşur. Ortakçılıkta bu topraklar üzerinde başvuru kiralama

yollarından biridir. 2. biçime ise zengin köylüler başvurur. 1. biçimde küçük meta üretimi olurken bu biçimde kapitalist meta üretimi yapılır. İşletme büyüklüğü 0-50 ha arasında olan topraklar orta köylüler bizzat kendileri arasında olan topraklar orta köylülüğün işlediği topraklardır. Bu işletmeler küçüktür orta köylüler bizzat kendileri çalışarak geçimlerini sağlamaya çalışırlar. Bu köylüler esas olarak işçi tutmazlar ancak ekim ve hasat zamanı traktör ve sapdöver (patoz) kiralarlar bu nedenle yardımcı işçi tutabilirler. Bu sorun bazen bir tür imece ile çözülür. Orta köylülük çoğunlukla Avrupa ve diğer şehirlerde çalışan akrabalarından yardım alır. Bu köylüler ek olarak da hayvancılık yapar.

Kiracılığın hangi biçiminin ülkemizde daha yaygın olduğunu belirleyecek istatistikler elimizde yok, yalnız TABLO-III'te görüldüğü gibi 5 yılda kiracı oranı %2'den %16'ya, ortakçı oranı %12.6'dan %34'e yükselmiştir. Elbette bu artış tesadüfi değildir. Ülkemizde gelişen kapitalizmin, bu artışın temel nedenini oluşturduğu muhaktır.

Orta büyüklükte (51-200 ha) işletmelere sahip diğer bir köylü grubu da zengin köylülüğü veya orta burjuva sınıfını oluşturmaktadır. Bu sınıf K. Kürdistan kırlarında kapitalist girişimciliğin önemli bir dayanağıdır. Ücretli işçi çalıştırmaları, önemli ölçüde tarım makinasına sahiptirler.

Başka bir grup köylüde büyük topraklara dayanan işletmelere sahiptirler. Bu grup köylü ülkemizde, tarımda kapitalizmin gelişmesinin şekli olan "Prusya yolu" ile kapitalistleşmiş büyük toprak sahipleridir. Bunlar kırlarda (yarı-feodal özellikleride belli ölçüde taşıyarak) komprador burjuva sınıfını oluşturmaktadırlar. Esas olarak büyük toprak mülkiyeti feodal topluma özgü bir şeydir. Buna karşın tekelleşme eğilimi taşıyan ve büyük ölçüde tekelleşen kapitalizm çağında da özel büyük toprak mülkiyeti tekeli vardır. Bu tekel kapitalist toprak rantının nedeni. Kapitalist toprak rantı tarımda üç sınıflı gerektirir. Büyük toprak sahipleri, tarım kapitalistleri ve tarım işçiliği. Bazen büyük toprak sahibi aynı zamanda tarım kapitalisti de olabilir. Yani kendi toprağını kendisi işleyebilir. Bu durumda kapitalist toprak işletmesi tekeli de elinde bulundurur. Kapitalist toprak rantı ile feodal

toprak rantı arasındaki fark kapitalist toplumla feodal toplum arasındaki nitelik farkıdır. Tarımda kapitalist toprak rantının görünüş biçimi esas olarak kiraçılıktır. Tablo-III'de görüldüğü gibi kiracı aile oranı %2'den %16'ya çıkmıştır. Ortakçı ailelerde %12.6'dan %34'e yükselmiştir. Bu durum tarım makinalarındaki gelişme ile birlikte değerlendirilirse tarımda kapitalizmin gelişme düzeyi görülebilir.

b) Pazar için üretim durumu ve ulusal pazar

K.Kürdistan'da ekilen toplam alan 4.812 047 hektardır. Nadasa bırakılan alan ise 1.429 012 hektardır. Toplam işlenen alan 6.241 059 hektardır. Toplam ürün (ekilen alandan elde edilen) 10.031 364 tondur. Ekilen alanların ürünlere göre dağılımı şöyledir:

TABLO-IV
(1986)

Tahıl	Endüstriyel bitkiler	Baklagiller	Yumur-Yağlı bit. tohum
Ürün %...62.....	20.....	9.....	9
Ekilen Alan %...77.....	4.....	16.....	2.4
Kaynak (6)			

Ayrıca T.C. (67 il) deki meyvelerin %15'i, yem bitkilerinin %33'ü, sebzelerin %9'u K.Kürdistan'da üretilmektedir. K. Kürdistan'da tahıl üretimi 6212055 tondur. Tahıl alanlarında verim 1986 verilerine göre 1668 kg/hektar'dır. 1976'da bu verim 1361 kg/hektar'dır. Verimdeki artış 10 yılda %22'dir. Elbetteki bu artışın nedeni tarımda makinanın kullanılmasıdır.

Lenin, tarımda makina kullanılması ile ilgili şunları söylüyor: "...Tarımda makina kullanımını doğuran ve bunu yaygınlaştıran etmen kapitalizmdir, öte yandan tarımda makina kullanılması kapitalist bir nitelik taşımaktadır. Yani kapitalist ilişkilerin kurulmasına ve daha gelişmesine yol açmaktadır." (R.K.G.s.203)

Demek'ki meydana gelen %22'lik ürün artışı kapitalist girişimciliğin bir ürünüdür. Ve esas olarak da meydana

gelen artış pazara meta olarak sürülmüştür. Daha öncede belirttiğimiz gibi tarımda küçük meta üretimi bulunmaktadır. Fakat bu üretimi yapan işletmeler küçük ve üretim araçları büyük kapitalist işletmelere nazaran daha geri olduğu için üretimdeki payları düşüktür. Ayrıca K.Kürdistan'da ulaşım yolları ağına baktığımızda hemen hemen bütün illerin, komşu illerle ve hatta tüm ilçeleri ile asfalt karayolu bağlantısı vardır. Bununla birlikte hemen hemen bütün köylerin yolu vardır. Bu yollar daha çok toprak yollarıdır. Şu anda K.Kürdistan'ın karayolu ağının uzunluğu ile ilgili veriler elimizde yoktur. T.C.'nin yol ağı ile ilgili veriler'de şöyledir:

TABLO-V Karayollarının Uzunluğu (T.C.)

	(km)	
<u>Ust Yapılı Yollar</u>		<u>Toprak ve Geçit Vermeyen Yollar.</u>
<u>(Kaplama)</u>		
1984.....	54.685.....	4.427
1985.....	55.296.....	4.006
1986.....	55.753.....	3.386

Kaynak (7)

Tabloda görüldüğü gibi toprak ve geçit vermeyen yollar her yıl mutlak olarak azalmaktadır. Bu artıştan elbette bir miktar K.Kürdistan'da olmuştur. Ayrıca K.Kürdistan'da

137.565 tane kayıtlı motorlu kara taşıtı vardır. Ve yüz kişi başına 1.24 taşıt düşmektedir. Bu oran Türkiye'de 3'tür. K.Kürdistan'da 131.852 adet yol ve iş makinası, 85.364 adet motorsiklet ve özel amaçlı taşıt vardır. Demir yolları ise kuzeyde, ortada ve güneyde belli başlı illeri birbirine bağlayan üç hat oluşturur. Ulkemizdeki toplam demiryolu uzunluğu 2.488km dir. Görüleceği gibi K.Kürdistan'da bir iç pazarın oluşmasını sağlayacak ürün, yol ve araç mevcuttur.

c) Üretim Araçlarının Teknik Düzeyi

Kendi içine kapalı bir ekonomi ilkel üretim araçlarını gerektirir. Kapitalizmin gelişmesi ile birlikte ilkel üretim araçları büyük bir hızla ortadan kalkar, üretim da-

ha az kişi ile daha verimli ve daha bol miktarda yapılır. K.Kürdistan'da tarımda makinalaşmaya baktığımızda makinalaşmanın önemli ölçüde gerçekleştiğini görürüz. Şunu kesin olarak söyleyebiliriz'ki, K.Kürdistan'ın ovalarla (geniş tarlalara) makinalar hakimdir. Bunu makinalaşma durumunu gösteren tablolarla görebiliriz.

TABLO-VI (K.Kürdistan'da Traktör-Karasaban)

	<u>Karasaban Sayısı</u>	<u>Karasabanla Ekilen Alan(%)</u>	<u>Traktör Sayısı</u>	<u>Traktörle Ekilen Alan(%)</u>
1976...	512.208	63.5	35.282	36.5
1986...	248.256	7	78.122	93

Kaynak (8)

Tabloda da görüldüğü gibi 10 yılda karasabanda %81 azalma, traktörde ise %121 artış vardır. Traktörle ekilen alanlarda, traktörle orantılı olarak artmıştır. Karasabanla ekilen alan %7'ye düşmüştür. Traktörle ekilen alan ise %93'e yükselmiştir. Diğer tarım araçlarında da durum şöyledir:

TABLO-VII Çeşitli tarımsal araç ve gereçler.(Adet)
(1986)

Hayvan pulluğu.....	66.210
Traktör pulluğu.....	248.874
Biçer Bağlar	474
Şap döver	20.509
Kendi yürür biçer döv.	798
Külvitatör	44.985
Tarım arabası-Treyler	72.999
Harman makinası	25.095
Döven	159.922

Kaynak (9)

K.Kürdistan'da 1000 hektar işlenen alan başına düşen traktör adedi 12.5'tir. Bu oran Türkiye'de 30, T.C.'de 25.6'dır. 1960'ların sonlarında ise bu oran genç Afrika ülkelerinde 0.25 gelişmiş kapitalist ülkelerde 18.5'tir.

(10) Yine 1981 verilerine göre K.Kürdistan'da elektrikli köy oranı yaklaşık %34.7'dir. 1985 verilerine göre ise tarım işçilerinin sayısı yaklaşık 83.551'dir.

Ülkemizin hayvan varlığı ile ilgili kesin veriler olmaksızın birlikte geçen yıllardaki oranın fazla değişmediğini söyleyebiliriz. Buna göre ülkemizin hayvan varlığı T.C'nin %30 ile %40'ı kadardır.

Bu oranı ülkemizde üretilen yem bitkilerinin T.C. içindeki payına bakarakta anlayabiliriz. T.C.'de üretilen yem bitkilerinin %33'ü ülkemizde üretilmektedir.

B. SANAYİ

1985 verilerine göre K.Kürdistan'da toplam işçi yaklaşık olarak 851.670 kişidir. Bu işçilerin sanayiye dağılımında yaklaşık olarak şöyledir:

TABLO-VIII İşçiler
(1985)

I. a)	İmalat Sanayi.....	190.000
b)	İnşaat Sanayi	200.000
c)	Maden Sanayi	25.332
d)	Elektrik-Gaz	10.000
d)	Ulaştırma Mak. kullanan ve diğerleri	147.530
II.	Ticaret ve hizmet	195.314
III.	Tarım işçileri	83.551

	Toplam	851.670

Kaynak (11)

Görüldüğü gibi tarım ve sanayi arasındaki temel işbölümünün yanı sıra, sanayide üretim kollarına göre farklılaşma belirginleşmiştir. Rakamlar kesin işçi sayısını vermemekle beraber, gelişmenin boyutlarını göstermektedir. K.Kürdistan'da tam anlamda kapitalist işletmelere sahip bir çok il vardır. (Antep, Elazığ, Siirt, Erzurum ve Maraş gibi.) Proleteryanın önemli bir kesiminde bu nedenle bu şehirlerde bulunmaktadır. Diğer şehirlerde bugün kapitalist nitelikte büyük işletmeler bulunmakla birlikte önemli ölçüde küçük

meta üretimide bulunmaktadır. Sanayide büyük işletmelerin çoğunluğu devlete aittir. Bunun yanında Kürt orta burjuvazisinin şehirlerde orta ölçekli girişimleri vardır. İnşaat sanayinin gelecekteki durumunu aşağıdaki tabloda görebiliriz:

TABLO-IX Yeni Yapılacak veya İlave Yapılacak Binaların Kullanım Amaçlarına Göre Dağılımı (M2)

(1986)

<u>Konut</u>	<u>Ticari Yapı</u>	<u>Sınai Yapı</u>
4.826.579	351.377	138.540-
Kaynak (12)		

Yukardaki tabloda görüldüğü gibi Kuzey Kürdistan'da 138.540m² sanayi yapısı inşa edilecektir. Buna göre gelecekte en fazla sınai yapı inşa edilecek iller sırayla: I.Antep, II.Diyarbakır, III.Malatya, IV.Maraş. Konutta bu sıralama: I.Erzurum, II.Antep, III.Malatya, IV.Diyarbakır. Buna göre gelecekte kentleşme yoğun olarak bu illerde olacaktır.

Buarada kısaca GAP projesine değinmekte yarar var.Proje yaklaşık 2002 yılında bitecektir. Proje sonunda 18 milyon dönüm arazi sulanmış olacaktır. Bu alan Türkiye'de bundan sonra ekonomik olarak sulanabilecek alanın %33.8'ne, ekonomik olarak sulanabilir tüm alanın %21.8'ne eşittir. Bölgede 21 baraj 17 hidro elektrik santralın yapımlı öngörülmektedir. Elde edilecek elektrik enerjisi Türkiyede halen üretilmekte olan enerjiden daha büyük olacaktır. Proje 0.6-1.7 milyon tarım işçisine ihtiyaç göstermektedir. Tamamlandığında bölgede şehir nüfusu oranı %75 olacak tüm yerleşik nüfus ise 15.2-20 milyon kişi olacaktır. Ayrıca proje tamamlandığında 1984 rakamlarına göre Türkiye toplam üretiminin 8.7 misli yazlık sebze, 1.7 misli kütlü pamuk 30 misli soya fasulyesi, 1.3 misli yazlık sebze ve 0.14 misli süt üretimi yapılacaktır.

Yukarda görülen tablo K.Kürdistan'da sömürgeciliğin boyutlarını ve kapitalizmin gelişmesinin boyutlarını vermektedir.

Özet olarak: K.Kürdistan'da kapitalist üretim ilişkile-

ri egemen duruma geçmiştir. Bununla beraber feodal kalın-
tılar halen mevcuttur.

KUZAY KURDISTANDA SOSYAL SINIFLAR

TABLO-X
(1985)

Ücretli çalışan.....	921.670
Ücretsiz çalışan.....	1.408.837
Kendi hesabına çalışan.....	820.611
İşveren.....	30.251

Kaynak (13)

1- Komprador burjuvazi yukardaki tabloda işverenler i-
çerisinde yer alan bu sınıf, ülkemizde sömürgeciliğin tem-
mel dayanağıdır. İki kategoride incelenebilir. 1. Devlet
tekellerinin ülkemizdeki kolları (TPAO, D.U.Ç., Z.D.K.,
ETIBANK, ve M.T.A. gibi) 2. Kürdistan'daki büyük toprak sa-
hipleri ve tücarlardan gelişerek kapitalistleşenler. Ülke-
mizin zenginlik kaynaklarının talan edilmesinde bu sınıf
büyük rol oynar. Büyük sanayi ve tarım işletmelerinin
denetimi bu sınıfın elindedir.

2- **Orta burjuvazi** esas olarak ülkemiz kırlarında geli-
şen bu sınıf şehirlerde ticaret ve inşaat alanlarında gö-
rülür. Kırlardaki zengin köylülük bu sınıfın esas kesimi-
dir. Bu sınıfa bir anlamıyla Kürt milli burjuvazisi deni-
lebilir.

3- **Küçük burjuvazi:** Küçük toprak sahibi köylüler (orta
köylülük) zanaatçılar, küçük dükkan sahipleri, Memurlar,
öğrenciler bu sınıfa dahildir. Yukardaki tabloda kendi he-
sabına çalışanlar kısmen ücretsiz aile işçileri ve az
miktarla ücretli nüfus bu sınıfa oluşturur.

4- **Proleterya:** Hiçbir üretim aracına sahip olmayan bu
sınıf, emeğini satmadan yaşayamaz. Son yıllarda nicelik ve
nitelik olarak artmıştır. Bu sınıf içerisindeki kalifiye
(Meslek Lisesi mezunu) ve okur-yazarlılar gittikçe artmak-
tadır. Yarı proleterlerle birlikte bu sınıfın nüfusu mil-
yonu aşmaktadır.

5- **Yarı-Proleterya:** Kırlarda yoksul köylüler, şehirde
mevsimlik işçiler bu sınıfa dahildir. Tabloda bu sınıf
kendi hesabına çalışan ücretsiz aile işçileri olarak gös-
terilmiştir.

6- Lûmpen-Proleterya: İşsizler, Fahişeler, Yan-kesiciler bu sınıfa dahildir.

D I P N O T L A R

(1) K.Kürdistan kapsamına 20 il aldık. Bunlar Adıyaman Ağrı, Bitlis, Bingöl, Diyarbakır, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Gaziantep, Hakkari, Malatya, Maraş, Mardin, Muş, Kars Sivas, Siirt, Tunceli, Urfa, Van'dır. K.Kürdistan'ın geniş bir çerçevesini oluşturan bu alan bize ekonomik yapının daha rahat ve bütünleyici bir analizini yapma imkanını verir.

(2). Kaynak 1985 Devlet İstatistik Enstitüsü(D.I.E.) nüfus sayımı sonuçları yayınları.

(3). Kapital III s.28 Rusça baskı. Lenin, Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi'nden aktarma.

(4). Kaynak: Köy, Köylülük ve Türkiye'de Köy Kalkınması Sorunu. Yücel Çağlar. s.202

Not: Bilindiği gibi Türk İstatistiklerinin iki önemli kaidesi vardır. 1.İşçi sınıfını, 2.Kürt ulusunu gizlemek. Dördüncüsü dipnottaki kaynaktada mülkiyet sorunu bölgelere göre incelenmiş. Ancak Türk iller ile Kürt illeri birbirine karıştırılmıştır. Bu veriler içerisinde iki K.Kürdistan ili Antep ve Maraş yotur. Ayrıca Tokat, Amasya, Artvin zorunlu olarak veriler içerisinde yer almıştır. Fakat bu durum ortalama durumu pek etkilememiştir.

(5). Dipnot 4'le aynı.

(6). D.I.E. 1986 Tarımsal Yapı ve Üretim İstatistikleri Yayını.

(7). D.I.E. 1986 Kara Yolları ve Taşıtlar İstatistikleri Yayını.

(8). Dipnot 6 ile aynı.

(9). Dipnot 6 ile aynı.

(10). Kaynak: Tarımda Kapitalizmin Gelişmesi ve Toprak Rantı. s.76 Günter Hoell. Bilim Yayınları.

(11). 1985 Hane Halkı İş Gücü Anketi D.I.E.

(12). 1986 D.I.E. İnşaat İstatistikleri Yayını.

(13). 1985 Hane Halkı İş Gücü Anketi D.I.E.

PARİS KONFERANSI'NIN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

F. Baran

Kısa Notlar

Kürdistan ulusal kurtuluş hareketi emperyalist devletlerin gündemine girerken, yeni sorunları da beraberinde getiriyor. Geline aşamada sosyalist sola düşen görev, mevcut olgular ışığında soruna yaklaşmak, ortaya çıkan sonuçları bilince çıkararak gerek ülkemiz özgülünde, gerekse uluslararası düzlemde doğru bir perspektif edinmektir.

Üzerinde durulması gereken sorular

Paris konferansı bağlamında ortaya çıkan ve sosyalistlerden yanıt bekleyen ilk soru: Emperyalist devletlerin "Kürt Sorunu"(1)na duydukları ilgidir. Varlığı "insan hakları"nın ihlaline dayalı emperyalist devletlerin "Kürt Sorunu" bağlamında da olsa, birtakım etkinliklerde bulunmalarının altında yatan gerçek nedir ve bu yöntemle nereye varmak istiyorlar?

İkinci soru ise, ulusal kurtuluş hareketinin içinden geçmekte olduğu bu süreçte hangi konumda bulunduğudur. Bunu anlamak, emperyalist devletlerin ne ölçüde başarıya ulaşabileceklerini yarı-yarıya anlamakla birdir.

Bir diğer soru ise, Türkiye ve K. Kürdistan'da "Kürt sorunu" ve Kürdistan ulusal kurtuluş hareketi mücadelesi bağlamında üretilen politikalar, takınılan ta-

vırlar ve bu politika ve tavırların ne anlama geldiğidir.(2) Bu son soruyu bu yazıda ele almamakla birlikte -başka bir yazının konusu olduğundan-, soru olarak ortaya koymada yarar buluyorum.

Eleştirel Not:

Yukardaki sorulara yanıt aramaya geçmeden önce, sosyalist solun içinde bulunduğu durumun yalnızca bir sorunu (çünkü birçok sorunu vardır) üzerinde duracağız.

Sosyalist solun içinde bulunduğu sorunlardan biri; "güncel" ile "uzun vadeli"yi ya da "taktik" ile "strateji"yi birleştiremiyor olmasıdır. Bu sorunun "teorik" olarak çözüldüğünü söyleyenler çıkabilir. Eksikliklerimizi kabul etmeme eğiliminde olduğumuzdan -daha da kötüsü bunu gelenek edindiğimizden-, her bir kesim kendi çizgisinin gayet "net" ve "sarih" olduğunu söyleyebilir. Bir an böyle olduğunu kabul etsek bile, eleştiri konusu yaptığım gerçeklik ortadan kalkmaz. Doğru bir teoriye sahip olmak, başarıya ulaşmanın ilk koşulludur. Ama, doğru bir teori başarının kendisi değildir; ve gerekleri yerine getirilmedikçe, başarıya ulaşamayacağı gibi doğru olup/olmadığıda kanıtlanamaz. Bu noktada Marx'ın söylediklerini anımsamak gerekiyor. "Önemli olan dünyayı tanı-

mak değil, değiştirmektir" diyordu Marx. Öyleyse, önemli olan o doğru teoriyi hayata geçirmek, "güncel" mücadeleye kadar içselleştirmektir.

Dün, karşı karşıya bulunulan sorunların başında bu geliyordu. Bugün de aynı sorunla karşı karşıya bulunuluyor olması, geçmişten ne denli ders alındığını tartışmalı kılıyor.

Bunun nedeni nedir? sorusu bende, öncelikle, güncel mücadeleyi küçümseydiğimiz ve "gelecek bizindir" doğru bilgisini yanlış yorumladığımız düşüncesini uyandırdı. Eğer gelecek bizim olacaksa bu, başkalarının "iyi niyet"i veya başarısızlığıyla değil, bizzat kendimizin ve yaratacağımız değerlerin mücadelesiyle olacaktır. Geleceği kazanmanın günceli kazanmaktan (kalelerin kuşatılması anlamında) veya günceli o büyük gün için (kalelerin kuşatılması anlamında) hazırlamaktan geçtiği çoğu kez unutulur. Oysa, "toplu" bir mücadele çizgisine sahip olmak, sosyalist mücadele tarihini kendi gerçekliğimizde yaratmak ve gelenekler edinmek; sosyalist düşüncenin yaşama içerilmesi ve toplumsal olay, olgu ve düşünceler karşısında alternatifler sunabilmesiyle sıkı bir ilişki içindedir. Kendilerini mevcut düzeni değiştirmekle hükümlü sayan sosyalistler bugün olmazlarsa ne zaman olacaklar? sorusu, hepimizden yanıt bekliyor.

Güncel mücadeleye küçümseyici bakışın doğurduğu iki şey var: Biri, geleceğ-

in bizim olacağına duyulan güvene bağlı olarak oluşan atalettir. Diğeri ise, güncelde şekillenen ama ülkemizin geleceğini belli bir kalıba sokmayı amaçlayan politikalar karşısındaki suskunluktur. Emperyalist ve sömürgeci devletlerin yeni politikalarının sorunu çözmeyeceği yargısı, belirlenmiş politikalar olsa bile, onları yeniden ortaya koymayı görev değil de, külfet olarak algılamamıza yol açıyor. "Biz söylememiş miydik" kalıbıyla yetinilerek, değişen koşullar sürecinde sorunları çözecek sihirli bir değnek sanılıyor ve öngörülenin gerçekleştiği durumda zaten yeni bir olgunun ortaya çıktığı görmezlikten gelinerek, yeni şeyler söylemek yerine geçmişte üretilenlerle yetiniliyor.

Mücadele, her aşamada yeni engellerle karşılaştığı gibi, ona yön veren düşünceler de yeni karşı-düşüncelerle yüz yüze gelirler. Mücadelenin tökezlememesi ya da kesintiye uğramaması, karşı-cephenin alternatiflerini bertaraf etmeye bağlıdır. Bu alanda atılacak adımlarla mücadelenin sonraki aşamaları arasında sıkı bir ilişki vardır. Bu ilişkinin bilincine varılmaz ve geçmişte söylenenlerle yetinilirse, olacak ilk şey, karşı-cephe tarafından belirlenmektir.

Çünkü, geçmişte söylenenler, karşı-cephenin bugün söylediklerinin henüz söylememiş olduğu bir ortamda söylenmişlerdir ve artık "olabilir"le değil, "olan"la hareket ihtiyacı doğmuştur.

Güncel durumu örnek almak istiyorum. Ulusal kurtuluş hareketinin gelmiş olduğu bu düzey karşısında, bu ana ka-

dar genel şeyler söylemekle yetinen güçler artık "somut" şeyler söylüyorlar. Bir yandan emperyalist devletler (sömürgecileri de eklemek gerekiyor) "yeni politika"lar üretiyor ve toplumumuzda yankı bulması, giderek ete-kemiye burunmesi için kimi çabalara girmiş bulunuyorlar. Diğer yandan TBKP'den SP'ye kadar düzen içinde seyreden oldukça geniş bir "çevre" ve kişilerin politikaları var. Beri yanda ise-yani ülkemiz zemininde-, bu çabalarla doğrudan veya dolaylı temasta olan çevreler var. Herbir taraf, mevcut statüko içinde kendi amaçlarını gerçekleştirmeye çalışıyor. Bu "çevre"ler, konferanslarda, çeşitli platform ve panellerde; dergi ve gazetelerde kendi alternetiflerini tartışıyor ve hayat bulması için uğraş veriyorlar.

Peki sosyalistler ne yapıyor? Doğrudan bizleri ilgilendiren bir konu hakkında "çare"ler arıyor, ama bizler izleyici konumundayız. Ya da üretilen politikalar bu çerçevenin dışına çıkamıyor. İşte, "belirlenmek" dediğim olay budur. Eğer bu çerçeveye karşı direnç gösterilmez ve aşılmazsa, sözünü ettiğim "belirlenme" olgusu daha bir pekişecek ve öyle bir zaman gelecektir ki, istense bile bu alandan çıkılamayacaktır.

Demek oluyor ki, mücadelenin alt evrelerinde ortaya konulan perspektif, genişçe açılmış ama içi bütünüyle doldurulmamış bir araçtır Mücadelenin her evresinde, somut gelişmeler ışığında bu araç yeni düşüncelerle doldurulmaya muhtaçtır. Bu ihtiyacın "biz söylememiş miydik" kalıbıyla giderilemeyeceği de açıktır.

Emperyalistlerin Tutumu/genel olarak

Emperyalizm sömürgecilik olgusuyla anlamlıdır. Onun varlığı emekçi yığınların ve ezilen halkların sömürüsüne dayanır. Buna karşın, ulusal kurtuluş hareketlerine yaklaşımı ve yöntemi "statik" değil "dinamik"tir. Çıkarları esas olamak üzere, içinde bulunulan ekonomik, sosyal ve siyasal koşullar onun yaklaşım ve yönteminin biçimini belirler. Emperyalizmin nasıl bir tutum takınacağı konusunda, ulusal kurtuluş hareketinin niteliğinin de önemli rol oynar. Sosyalizm muhtevallı bir hareketle salt bağımsızlıkçı bir hareket karşısında emperyalizmin alacağı tutum aynı olmaz.

Lenin, mücadelenin, yığınları eğiteceği ve çelikleştirileceğini söyler. Marx da, devrim mücadelesinin, örgütlü ve birleşik karşı-devrimi doğurarak ilerleyeceğini söylemişti. Demek ki, pratik mücadeleyle deneyimler kazanan devrimci güçler, aynı zamanda karşı-devrimci güçleri de eğitirler.

Emperyalizm bu deneyime sahiptir. Sömürgecilik bayrağını düşürerek çekilmek zorunda bırakıldığı her sömürgeciden elde etmiş olduğu deneyimleri bir başka sömürgeye taşımış ve oradaki eğmenliğini sağlamlaştırmakta kullanmıştır. Aldığı yenilgiler ona, ulusal kurtuluş hareketleri karşısında nasıl davranırsa yenilmeyeceğini ya da sömürü sürecini hangi araç ve yöntemlerle daha ne kadar uzatabileceğini sağlayan olanaklar sunmuştur. Emperyalizm, anti-sömürgeci ve

sosyalizm amaçlı hareketler karşısında kullanılan **"demirbaş"** yöntem şiddetin işe yaramadığı koşullarda diploması aracının ne denli işe yarar olduğunu çoktan geşfetmiş bulunuyor. Görevi, ulusal kurtuluş hareketleri önündeki barikatları arttırmak olan emperyalizmin yenilgiyi kabul etmesi, "köle"nin "efendi"siyle aynı düzeyde olduğunu sindirmesi, benimsemek zorunda kalacağı en son çaredir.

ABD'li petrol kralı N. Rockefeller'in 1956 yılında Başkan Eisenhower'e gönderdiği mektup biliniyor.(3) Bu mektup bize, ABD'nin ulusal kurtuluş hareketleri karşısında nasıl bir tutum takınabileceği konusunda bir fikir veriyor. Mektupta, öz olarak sömürgelere yatırımlarda bulunulması ve olası milliyetçi başkaldırıların bu yolla statüko içinde tutulması telkin ediliyor. ABD'nin ulusal hareketler bağlamındaki tutumuna bakıldığında bu "teori"ye mümkün olduğu oranda "uyulduğu" görülüyor.

Bu "politika değişikliği"nin altında yatan iki önemli neden vardı. Birincisi, klasik sömürgecilğin çökmesi ve sömürü düzeninin eskisi gibi sürdürülemeyeceğinin kesin olarak ortaya çıkması; ikincisi, sömürge halklarını bağımsızlık ve sosyalizm mücadelesine teşvik eden sosyalist sistemin oluşmasıdır.

ABD, bu politikayla hem SSCB'yi rhipsiz bırakmamayı hem de ulusal kurtuluş hareketlerine sistem içinde çözüme kavuşabilecekleri kanallar açmayı amaçlıyordu.

Emperyalizmin ulusal kurtuluş hareketlerine yaklaşımı belli standartlara

dayanır. Onun "esnek" politikaya sahip olması, kendi çıkarlarına uyan standartların olmadığı anlamına gelmez. Ulusal kurtuluş hareketlerine yaklaşımı, belirlediği standartlar çerçevesindedir.

Emperyalizmin esas aldığı "statüko"dur. Statüko içinde kalmak kaydıyla kurtuluş hareketlerine "gerekli ilgi"yi gösterir. Hareket kapitalist sistemden kopuşu hedeflemiyorsa ve sınırların yeniden belirlenmesini gerektirmiyorsa, çözüme kavuşabilir. Fakat, bu çerçevede biel, Lenin'in dediği gibi **"bir dizi mücadeleyi gerektir"ir**. Emperyalizmin künyesinde **"başkaldırma bilincine ermiyen mazlum halklara kendi kaderlerini tayin etme hakkı tanır"** diye bir ibare yoktur. Tersine, başkaldırı bilincine ermeyen halkları daha bir ezmek onun genel karakteridir.

Diğer yandan, kapitalist sistemden kopuşu amaçlayan bir hareket, emperyalizmin bütün güçleriyle karşı karşıya gelir. Emperyalizm, dünya kamuoyunun **"barış"** diye haykırdığı günümüz koşullarında bile, onu boğmak için elinden geleni yapar.

Emperyalizmin amacı **"huzur"** ve **"istikrar"** içinde sömürü düzenini sürdürmektir. Bunun için kendisini sorun olarak dayatmadığı müddetçe ulusal, etnik vb. sorunlarla ilgilenmez. Sömürü düzeninin kimlerin canına kastettiğine, hangi hakları ayaklar altına aldığına ve neleri gölgede bıraktığına bakmaz; sömürü düzeninin sürüyor olması onun için yeterlidir. Sömürü alanlarında ulusal, etnik vb. sorunların potinseyel varlığı emperyalizmi, çözmesi gereken bir

sorun bulunduğu düşüncesine vardırılmaz. Onun ölçülerine göre sorun, maddi temelleri olan ve potensiyel bir tehlike arzeden şey değil, potensiyelin açığa çıkması ve sürmekte olan düzeni tehdit eder boyutlara ulaşmasıdır. Böyle bir olgu karşısında emperyalizmin zorunlu olarak göstereceği "ilgi"nin amacı sömürü düzenini sürdürmek olmakla birlikte, ortaya çıkan sorunu şu veya bu şekilde "çözmek"le yüz yüze getirir.

Bu, emperyalist devletlerin hiç bir koşul altında ulusal vb. sorunlarla ilgilenmeyeceği anlamına gelmez. Emperyalizmin sahip olduğu bu politika kendi sistemi içinde geçerlidir. Bu sistemin dışında kalan alanlarda ulusal sorunlarla ilgilenir.(4) Sistem içinde de bu gibi "ilgi"ler gösterilebilir. Ama ezilen halkların kurtuluşu için yapılmaz bu. Daha çok, rakabetin ileri düzeylerinde eğemenlik mücadelesinde öne geçmek veya "dik kafalılık" yapan bir devleti hizaya getirmek için bu "Aşıl Topuğu"yla oynanır.

Sonuç olarak emperyalizm, sömürü düzeninin sürdüğü koşullarda böyle sorunlar karşısında "sağır" ve "gör"dür. Onun ne kadar hassas olduğu, hareketin kendisini sorun olarak dayatmasıyla anlaşılır hale gelir.

Gösterilen İlginin Nedenleri/ Kürdistan bağlamında

Kürdistan ülkesi ve halkının bugünkü konuma itilmesinden ve mevcut durumun sürüyor olmasından doğrudan sorumlu olan emperyalist devletlerin

"Kürt Sorunu" bağlamındaki girişimleri iki nedene dayanıyor.

Birincisi (ve belirleyici olanı); daha düne kadar görmezlikten gelinen ulusal hareketin bugün kendisini sorun olarak ortaya koyması; ikincisi ise, değişen dünya koşullarında, bugüne kadar taşınabilen ama bundan sonra taşınmaması gereken ağırlıkların giderek emperyalist devletlere kan kayıptırmasıdır.

Önce birinci nedeni irdeliyelim.

Emperyalist devletlerin "Kürt Sorunu"na ilgisinin başlıca nedeni, onlara rağmen ulusal hareketin tuturduğu düzeydir. Bu düzeyi tek tümcede toplamak mümkün. Ulusal hareket, bir devletin sorunu olmaktan çıkmış, sömürgeci devletlerin ve bölgede egemen güç olan emperyalizmin sorunu haline gelmiştir. Onlara rağmen diyorum çünkü, bu "manzara onların istemediği bir manzara"dır. Tarihsel sürece kısa bir bakış onların bu manzarayla karşılaşmamak için politikalar güttüğünü anlamamız için yeterlidir.

1920 ile 1940 yılları arası, Kürdistan çapındaki ulusal hareketin tasfiyesi yıllarıdır. Kemalist iktidar amacına ulaştı. İngiltere-İrak güçleri Berzenci'yi tasfiye ettiler. Ardından Barzanilerin isyanı alevlendiyse de güdükleştirmesini başardılar ve 1943'teki ayaklanmayı bastırdıklarında, O'nu iyice çökerttikleri inancına vardılar. İran Şahı Sımko'yu katletmekle, ulusal hareketin en diri gücünü tasfiye ediyordu.

Bu sürecin belirgin özeliği, ulusal hareketin yenilgisi yanında ayrı süreçlere girmesi ve ayrı süreçlerde gelişmesidir.

Mahabat Kürt Cumhuriyeti'nin kurulması, emperyalist ve sömürgeci devletlerin planları karşısında Kürt halkının istencini dile getirir. Konjonktürel bir dönemin avantajlarından yararlanması ve kısa ömürlü olması O'nun bu özelliğine gölge düşürmez. Varlığının ortadan kaldırılmasına karşın düşüncenin ve potansiyelinin devam etmesi bunun başlıca kanıtıdır. Bu anlamda Mahabat, ulusal hareketi yoketme girişimlerine karşı dikilmiş ama başarılı olmamış bir settir.

Mahabat'ın bir diğer özeliği, yenilmiş Barzani güçlerine sığınak olmasıdır. G.Kürdistan'da yenilen hareket Mahabat'ta yeniden doğdu; yaralarını sardı, güçlerini topladı ve daha da önemlisi siyasal bir parti olarak örgütlenmenin deneyimlerini edindi. K: Kürdistan'ı ancak düşünseldüzeyde etkileyen Mahabat'ın G. Kürdistan üzerindeki etkisi daha derin oldu. O'nu örgütsel ve düşünsel olarak adeta yeniden şekillendirdi.(5) Barzani güçlerinin onu sonuna kadar korumaya çalışması bu olguyla yakından ilişkilidir.

Mahabat'ın yıkılışıyla birlikte ortaya çıkan en önemli sonuç, ulusal hareketin merkezinin Doğu'dan Güney'e kaymasıdır. Barzani'nin 1958 Temmuz Devrimi'yle ülkeye dönüşü bu süreci pekiştirdi. Barzani hareketinin güçlenmesinde koşut olarak İ-KDP, I-KDP'nin etkisi altına girdi, (6) ve Doğu'daki ulusal hareketin kaderi Barzani'ye bağlandı. Bu durum, iki parçadaki ulusal hareket arasındaki doğrudan ilişkinin sonucuydu ve 1970 11 Mart anlaşmasına kadar devam etti.

11 Mart otonomi anlaşması ulusal ha-

reketin sonraki yılları için bir dönüm noktasıdır. İrak'ın geriletilmiş ve Otonomi tanımuş olması açısından söyleyebiliriz bunu. 11 Mart anlaşmasının hemen ardından (1971) İ-KDP (3. Kongrede) aldığı bir kararla, o ana kadar İran'a karşı savaşmasını yasaklayan Barzani'nin ünlü "tez"ini reddetti ve 4. Kongre (1973)'de oluşturduğu bir mücadele çizgisiyle yeniden ulusal hareketin başına geçti. Bu ulusal mücadelenin tek parçadan çıkması anlamına geliyordu. Barzani hareketinin yenilgisinden (1974-75) sonra İ-KDP'nin gerilla savaşını başlatmasında (1978-79) belirleyici rol oynayan 1971'deki kopuştur. (7)

1970'lı yıllar ulusal kurtuluş mücadelesinin önemli dönemlerine tanıklık etti. Barzani zaferi ve yenilgiyi yaşadı. İ-KDP ve D. Kürdistan ulusal hareketi yeniden doğdu. Daha da önemlisi, Dersim yenilgisinin ardından sessizliğe burunen K. Kürdistan canlanmaya başladı. Diğer iki parçadan farklı olarak bu hareket geçmişin yeniden "zuhuru" şeklinde değil, yepyeni bir düşünceyle ve modern güçlere dayanarak şekillendi. Hareket, 70'lı yılların sonuna doğru kendisini bir "sorun" olarak ortaya koymuştu bile. Onu "sessizlik yılları"na geri götürmek isteyen 12 Eylül hareketi başarılı olamadı ve hareket giderek güçlendi.

K. Kürdistan'ın yeniden devreye girmesiyle birlikte, ulusal hareketin görünümü tamamiyle değişti. Ulusal hareket hemen hemen bütün Kürdisatna yayılmış bulunuyor. Suriye Kürdistan'ın sessizliği manzaranın görünümünde büyük bir değişiklik yaratmıyor. Bütün

bu gelişmelerden anlaşılıyor ki, Kürdistan ulusal kurtuluş hareketi artık ülke düzeyinde cereyan ediyor. Bu itibarla, Kürdistan ulusal kurtuluş hareketi yalnızca bir sorun değil, Orta-Doğu ölçeğinde geleceğin belirlenmesinde hesaba katılması gereken önemli bir güçtür de.

İkinci neden ise, şöyle özetlenebilir:

Dünyada, her iki sistemi de etikileyen önemli bir süreç yaşanıyor. Bu süreci adlandırmak gerekirse, karşılıklı "yakınlaşma" ve "uzlaşma" demek mümkün. Sovyetler Birliği'nde esen "Glasnost" ve "Perestroyka" ruzgarları karşı "tarafı yeniden konumlanma"ya itiyor. Karşılıklı "yakınlaşma" ve "yeniden yapılanma" süreci sosyalist ülkelerin geri adım atmasıyla derinleşirken, bir yandan bloklar arası ilişkileri "şeffaf"laştırıyor, diğer yandan bloklar içi sorunları, bloklar içi sorunlar olmaktan çıkarıyor. Emperyalizm kendini daha serbest saymakla birlikte, oluşan dünya kamuoyu ortamında dizginsiz davranamayacağını da biliyor.

Başta ABD olmak üzere emperyalist devletlerin politikalarına bakıldığında, bütün gerici ve faşist diktatörlüklerin altında imzaları olduğu görülür. Derinleşen ekonomik ve siyasal bunalımlara koşut olarak artan sosyal huzursuzluk ve devrimci demokratik-hareketler karşısında emperyalist devletler -her yerde- derhal orduyu harekete geçirmiştir. Bugün "insan hakları" diye sahiplenilen şeyler hiç dikkate alınmamış, tam tersine sosyal huzursuzluk ve başkaldırıların nasıl bastırılacağı konusunda asker, polis, özel güvenlik birlikleri vb. devlet örg-

ütleri işkence, katliam ve "insan avcılığı" alanlarında eğitilmişlerdir.

Emperyalist kampta bütün bu olanları "Rus parmağı"yla izah ederek her türlü iğrençlerini meşrulaştırmaya çalışan güçler, şiddetli bir anti-komünizm propagandasıyla kamuoyunu uyuşturuyor ve sosyalist ülkelerdeki "insan hakları ihlalleri"ni gündemleştirerek dikkatleri o yönde yoğunlaştırıyorlardı..

Bugün bu politika tutunacak dayanaklar bulmakta oldukça zorlanıyor. Kullanagelen çifte standart inandırıcılığını yitiriyor. Çeşitli sosyalist ülkelerde komünist partilerin iktidarı "bırakması", kimilerinde ise iktidar tekelden vazgeçmesi ve "komünizm tehlikesi" demagojisinin kitleler nezdinde inandırıcılığını yitirmeye başlıyor olması; kapitalist-emperyalist kamptaki diktatörlükleri, güdük "demokrasi"leri ve azınlıklar sorununu bir soru olarak ortaya atıyor. İyice derinleşen sorunlar ve artan kamuoyu baskısı da buna eklenince, kullanılan gelen bir deyimle emperyalizm "arka bahçe"sindeki sorunlar görmezlikten gelemiyor. Her ne yöntemle olursa olsun, mevcut sorunları çözmek emperyalizmin boyun borcu durumunu almış bulunuyor.

Bugün emperyalizme düşen, geriliyen sosyalist sistem karşısında üstünlüğünü kanıtlamak için, oldukça iğrenç olan geçmişini biraz olsun "kabul edilir" kılmak ve sistem içindeki sorunları sistem içinde çözebilecek kanallar açmaktır.

İşte "Kürt Sorunu"na eğilmesinin bir diğer nedeni de budur.

Ulusal Hareketin Durumu/Statüko düzleminde

Emperyalizmin üzerinde oynamaya hazır hale geldiği alana bakmak gerekiyor. Yani Kürdistan ulusal kurtuluş hareketinin durumuna. Çünkü, bir sonraki bölümde aktaracağımız amaçlarının gerçekleşip/gerçekleşmeyeceği bu alanın durumuyla doğrudan ilgilidir.

Kürdistan ulusal kurtuluş hareketi kompleks tarzda geliyor. Yükselme-alçalma, ilerlemem-gerileme düzlemlerinde olduğu gibi, mücadele içinde yer alan güçler itibarıyla da böyledir. Mücadelelerin kompleks niteliği, karşı-politikaların da kompleksliğine neden oluyor. Bu duruma bir de gerek "**ulusal cephe**"deki farklılıklar, gerekse karşı-cephedeki farklılıklar ve bu farklılıklar arasındaki "**örtüşme**" ve "**ayırışma**"lar eklenince, olgu hakkında net bir düşünceye varmak ve politikalar üretmek iyice zorlaşıyor. Öyle ki, kimin sosyalist kimin olmadığı, kimin devrimci kimin reformist olduğu anlaşılmıyor!

Durum karışık ama, bu karışıklığı gidermenin bir yolu var. Durumu "toptan" tanımlamak, bu karışıklığı büyük ölçüde aşmanın ilk koşuludur. Tıpkı, tabloyu bir bütün olarak algılamak için, renk uyumu, ışık-gölge oyunu vb. ayrıntıları incelemek yerine, onu cepheden görebilecek kadar geriye çekilmek gibi...

Kürdistan ulusal kurtuluş hareketinin genel görünümüne bakarak (şu veya bu hareketin özgül konumunu ele alamıyorum) yanıtlanması gereken soru şudur:

hareket kapitalist sistemle bağlarını koparabilmiş midir, yoksa statüko içinde mi seyrediyor?

Bu noktada "**statüko içi**" ve "**statüko dışı**" lıktan ne anladığımı, ölçülerimin ne olduğunu kısaca izah etmeyi gerekli görüyorum.

Statüko dışına çıkmanın birinci ölçütü, ülkemiz gerçekliğini görmek ve onu tanımayı esas alan bir mücadele perspektifine sahip olmaktır. Yani, şu veya bu parçanın sorununa saplanıp kalmak değil, bölünmüş ülkemizin/halkımızın en doğal hakkı olan birliğini ve bağımsızlığını esas almaktır. İkincisi ise sosyalizm perspektifidir. Sosyalizm perspektifi olmadan statüko dışına çıkılamaz ve ülkenin birliği, Kürt halkının bağımsız devlet kurma hakkı esas alınmadan sosyalizm kurulamaz. Sosyalizmle bağımsızlık kopmaz bir bütünlüğe sahiptir. Bağımsızlık ve sosyalizm esas alınmadan statüko dışına çıkılmış olmaz.

Kürt ulusal kurtuluş hareketine bakıldığında bu hedefin uzağında seyrettiği görülür. Bir-bütün olarak ulusal kurtuluş hareketi, henüz, emperyalizm ile sömürgeci devletlerin çizmiş olduğu sınırları hedeflemiş durumda değildir. Mücadelenin aldığı boyutu ve tuttuğu düzeyi küçümsemiyorum. Ulusal kurtuluş hareketinin (tarihinde) en yüksek düzeye bu aşamada eriştiği gerçeğini teslim ediyorum. Ancak, bu gerçek, Kürdistan sorununun sistemle her türlü bağlarını koparılmasıyla çözülebileceğini savunan sosyalistlere bir başka gerçeği unutturmamalıdır. Doğru ve

Güney'deki harekât, mücadele tarihi boyunca, statüko dışına çıkmamıştır. Mahabat'tan bu yana bu hareketin temel şiarı sömürgeci devletler için "demokrasi", Kürdistan için "otonomi" olmuştur. Bu hareketin kalkış noktası, içinde bulunduğu koşulların da nedeni olan ülkemizin bölünmüşlüğü değil, üzerinde yaşadığı parçada ve geçerli egemenlik altında kendi kimlikleriyle davranabilme ve bu kimliklerini "otonomi" çerçevesinde idame ettirebime noktasıdır. Bu güçler, bağımsızlık-demokrasi- sosyalizm şiarının "gerçekçi" bulmuyorlar. Onlara göre mevcut dünya konjoktüründe böyle bir amacın gerçekleştirilmesi "hayal"dır. Aslında "gerçekçi" olmayan kendi gerçekleridir. Gerçek bir durum olan ülkemizin bölünmüşlüğü gözardı edilerek gerçekçi olunamaz. Bu gerçekliği görmek ve ortadan kaldırılması için mücadele etmek, ulusal ve toplumsal kurtuluşun olmazsa olmazıdır.

Kuzey'deki parçaya gelince, durum biraz "karışık" görünmekle birlikte, giderek netleşen bir eğri gösteriyor. Bu ana kadar "telaffüz" edilmeyen (doğrusu edilemeyen) bazı "çözüm" biçimleri daha rahat söylensinler diye, şimdiden dil altından ıslatılıyor.

İki örnek üzerinde duracağım. Niyetler üzerinde tartışmayı yararsız gördüğümden, "söylenen" ve "yapılan"ları aktarmakla yetineceğim.

Birinci örnek, içinde birçok örgüt/parti, grup ve "bireyin" yer aldığı TEVGER'dir. Bu "platform", düzen içi çözümlere yatkın olduğunu -Paris Konferansı'nda olduğu gibi- gizlemiyor. İkinci

örnek ise, A. Öcalan'ın D. Perinçek'le yaptığı röportajda söyledikleridir.(8)

Bu iki örnek arasında nicel farklılıklar olmakla birlikte, nitelik bir fark yoktur. Önerilen çözümler, statüko içinde kalmayı amaçlayan, Kürdistan'ın temel sorunu olan bölünmüşlüğü deyinmeyen önerilerdir. Sosyalizm seçeneği üzerinde durup/durmadıklarını tartışmayı bir yana bırakıyorum; çünkü, sosyalizm ancak statüko dışına çıkılırsa kurulabilir, bu düzen içinde değil sosyalizmden sözetmek, alınacak "ulusal demokratik haklar"ın korunup korunamayacağı bile tartışmalıdır.

"Kürt Sorunu" Bağlamında Güdülen Amaç ve Araç Üzerine

Emperyalist devletlerin Kürdistan'a duyduğu "ilgi"nin tarihsel geçmişi biliniyor. Bu tarihsel süreci hikaye etmeyi bir yana bırakıp, bilinen "ilgi"nin giderek derinleştiğini belirtmekle yetiniyorum. Geline aşamada raflara kaldırılan dosyalarindiriliyor, geçmişte belirli anlaşmaların sonucu olan anlaşmalar didikleniyor ve "yeni çözüm"ler bulma yoluna gidiliyor.

Bu anlayışın ürünü olarak Paris'te (14-15 Ekim tarihlerinde) düzenlenen (Kürtler, İnsan Hakları ve Kültürel Kimlik adlı) Konferans Bonn'da yankılandı ve ortaya çıkan sonuçlar Madam D. Miterand tarafından ABD temsilciler meclisi'ne sunuldu.

Bu durum karşısında, düzen içi çözümlerden yana olan ve bu amaca ulaş

mak için emperyalist devletlerin "iyi niyeti"ne seslenen oluşumların değil de, sosyalizm perspektifiyle mücadelede yer alan sosyalistlerin yanıtlaması gereken bir soru var. Emperyalist devletlerin amacı nedir?

Bunu anlamak için önce Konferans'ın sonucuna ve bu sonuç karşısında gösterilen tepkilere bakmak gerekiyor.

Sonuç, Konferans'ın adına yakışır tarzdadır. Yani, ulusalrın kendi kaderini tayin hakkı ilkesini bir yana bırakalım, yıllardan beri Kürdistan'ın iki parçasında (Doğu ve Güney'de) uğruna nice canlar feda edilen "otonomi" çerçevesinde bile yaklaşmadı. Yaklaşamazdı da. Çünkü, mevcut statükonun devamından yana olan emperyalist devletler, böyle bir Konferansı Kürt halkının haklarını oratay koymak için değil, O'nun meşru haklarını savunan güçlerin önünü kesmek amacıyla düzenlediler. Bu Konferanstan da açıkça anlaşılacağı gibi, "insan hakları" demagojisiyle dünya kamuoyunu aldatmaya devam eden emperyalist devletlerin Kürtlere reva göreceği: "dillerini konuşsunlar, kültürlerini geliştirsinler"dir.

Bu sonuçtan memnun olmayan taraflardan biri, konferansın hazırlanması için büyük çaba harcayan ve kapitalist sistem içinde seyredeceğini açıkça ilan etmiş olan Kürdistanlı örgütler oldu. Bunlar, sonuç bildirgesinin hazırlanmasında rol alamadıkları gibi, ona karşı çıkmanın yürekliliğini de göstermediler.

Diğer sömürgeci devletleri atlayıp TC'nin tepkisini ele alacak olursak, bu

tepkinin "usulen" bir tepki olduğunu söylemek abartma olmaz. Bunun en açık kanıtı, aynı günlerde ABD'de yeniden gündeme getirilen ve Ermeni soykırımını kınamayı amaçlayan karar tasarısına karşı gösterilen tepkidir. Doğrusu TC, Paris'teki konferansı bu tasarı kadar önemsemedi. Neden ne olursa olsun, Konferanstan önce koparılan fırtına, konferanstan sonra ortaya çıkan sonuç bildirgesi ve ABD, F. Almanya ve İngiltere'nin güven telkin edici açıklamalarıyla dindi.

Bu kısa açıklamadan sonra, emperyalist devletlerin neyi amaçladıkları kendiliğinden anlaşılıyor. Amaç: hala jandarmalık görevini sürdürmekte olan "Big Brother" ABD'nin öncülüğüyle, kapitalist dünyanın Orta-Doğu sahillerindeki "dalgalanma" ve "çalkantıları" dindirmektedir.

Emperyalizm için "sıcak nokta"ları söndürmek giderek artan bir önem arz ediyor. Bu konuda bütün kapitalist-emperyalist kamp görüşbirliği içindedir. Fakat, yöntem konusunda bazı anlaşmazlıklar var. Bu, global düzeyde özdeş olan standartların TC'yi doğrudan ilgilendiren Kürdistan özgülünde farklılaşmasından kaynaklanıyor. Klasik -ve hala kimi çevrelerde sürmekte olan yaklaşım- emperyalizm ile TC arasındaki çıkar ilişkisi birebir değildir. Konumuz dahilinde olmadığından, emperyalizm-TC ilişkisinin çelişkili uyumu üzerinde durmayacağım. "Kıbrıs Sorunu"nu örnek vermekle yetinerek Kürdistan özgülündeki yaklaşım farklılığını özetlemek istiyorum.

TC için esas olan mevcut statüko içinde Kürt toplumunu eriterek Türkleştirme hareketidir. O'nun için itaatkar bir Kürt toplumu ancak Türkleştirilirse mümkün olabilecektir. Bu politikanın tuttuğu/tutmayacağı -tutmadığı açıkça ortadadır-ayrı bir tartışma konusu ama, amacın yukarıda izah etmeye çalıştığım gibi olduğu, bugüne kadar uygulanagelen politikalarla sabittir.

Emperyalizm için de esas olan "itaatkar" bir Kürt toplumu yaratmaktır fakat, yöntem itibarıyla TC'den farklı konumda duruyor. Global politika ve dünyanın mevcut konjonktürü gereği varolan statükonun korunması kaydıyla emperyalistler, Orta-Doğu gerçeğinde önemli bir güç oluşturan Kürtlerin kendi "etnik" kimliklerini kullanmalarında ciddi bir tehlike görmüyorlar. Tersine, soruna böyle yaklaşmanın, olası tehlikeleri ortadan kaldıracığı veya uzak bir geleceğe erteleyeceği düşüncesindedirler.

"Uslu" Bir Ulusal Hareket İstiyorlar

Emperyalistlerin K. Kürdistan'a yaklaşımları özel bir amaca yöneliktir. Onların bu "özel" yaklaşımı, Kuzeydeki hareketin özelliklerinden kaynaklanıyor. Onlara göre Kuzeydeki hareket "kötü" bir örnektir. Günümüze kadar statüko içi çözümler uğruna mücadele eden, ke-relerce yenilmesine ve aldatılmasına karşın dönüp aynı çerçeveye yeniden giren Doğu ve Güney Kürdistan'daki ulusal hareket Kuzeyi örnek alabilir ya da Kuzeydeki hareket diğer parçalardaki bağımsızlıkçı hareketleri öne itebilir.

Böyle bir olgu karşısında "otonomi" vb. çözümler dahi işe yaramayabilir. Kuzeydeki hareketin -ağırlıklı kesimiyle- ideolojik gıdasını marksizmden alması, dayandığı sınıfsal tabakalar itibarıyla gelenekselin dışına çıkması ve modern niteliği onları ürkütüyor. Bu hareket örneklerinden farklıdır. Reformist kandı bile açık kimliğiyle ortaya çıkmaya cesaret edememektedir. Onlar için "terbiye" edilmesi en zor hareket Kuzeydekidir. Diğer parçalardaki hareketle şu veya bu düzeyde bağlar kurulmuş, halkın öfkesini kapitalist dünyanın koridorlarında yatıştırarak kanallar açılmıştır. Kuzeydeki harekete de böyle kanallar açmak gerekiyor. Ortaya konulan politika ve etkinlikler buna yöneliktir. Kapitalist sistemin koridorlarına çekilmeyen, düzenin atmosferine uydurulamayan bir hareket her zaman "kötü" bir örnek ve sıcak bir nokta olmaya adaydır.

Bilince Çıkarılması Gereken Nokta

Tekrar olsa da yenilemekte yarar var. ABD'den İngiltere'ye, Fransa'dan Almanya'ya kadar sorunla ilgili bütün emperyalist devletlerin şu noktada anlaşmış oldukları açıktır: **Bağımsız bir Kürt devleti kurulamaz.** Zaten böyle bir sorun da yoktur. Yapılması gereken, mevcut devletlerin sınırları içinde yaşayan Kürtlere kendi dillerini konuşma, kültürlerini yaşatma "hakkı"nın verilmesidir. Onlara göre sorun "etnik"tir ve çözümlü de buna uygun olacaktır. Ulusal kurtuluş hareketi güvenilir ellerde olmadığı müddetçe ve kendi haklarının bilin-

cine erip, ona göre bir politik etkinlik sağlamadığı sürece de bu böyle olacaktır. Emperyalistlerin düşüncesi bu olduğuna göre, arzularına bakmak gerekiyor.

Orta-Doğu'ya bakıldığında "arzu"nun mahiyeti açıkça anlaşılır. Kürdistan sorununu ,Orta-Doğu'nun en eski ve günümüzünde çözülmeyen tek sorunudur. "Hal yolu"na koyulan Filistin sorununun ardından sorun olmaya devam edecek tek sorundur. Tarihler boyu sahip olduğu jeo-startejik, jeo-politik önemini yitirmemiştir. Emperyalizm ve sömürgeci devletler için Kürdistan hala amaca uygun killanılabilir iyi bir "araç"tır. Gerektiğinde politik bir hançerdir; gerektiğinde kalkan, gerektiğinde sıçrama tahtası... Ayrıca bu araç kısır da değildir; sahip olduğundan bol süt verecek bir "inek"tir de.

Ulusal kurtuluş hareketini "terbiye" etmek istediklerini belirtmişim. Böyle bir hareket, hem mevcut durumun değişik biçim altında sürüp gitmesini sağlayacak hem de bölge devletlerini genel politikaya uydurmak için kullanıma hazır bir araç sunacaktır. (9)

Emperyalizm için "Truva Atı" her zaman gereklidir.

Belirlenen Amaca Uygun Araç ve Yöntem

Amaç belli olduktan sonra, amaca varmak için kullanılacak araç ve yöntemin seçiminde zorluk çekilmez. Emperyalistler bu konularda epeyce

maharetlidirler. Ulusal hareket içinde "politik" diyalog ve "anlaşma"ya hazır güçler olursa, maharetleri sayesinde başarıya ulaşabilme şansları artar. Deyim uygunsuzsa, birkaç ata uynar gibi, birkaç kozla çıkarlar ortaya, Kozlarını kullanacakları ortamda iyi seçerler. Şimdiki kozları, "insan hakları" çerçevesinde Kürtlerin "etnik" haklarını savunur görünerek "ortaya birşeyler" sürmektir. Düzenlenen konferanslar, verilen demeçler ve istenen "hak"lar bundan başka bir anlama gelmez.

Ulusal hareketin tuttuğu düzlem ve bu düzleme dikey inen emperyalist blok "ilgi" ondan umutlananları sevindirmeyecektir. Aslında bu, yeni yeni inşa edilmeye çalışılan ve aşılması epeyce çabayı gerektirecek bir barikattir. (10) Barikatin hedeflediği güçler ise sosyalistlerdir.

Düzenlenen panel, konferans vb. etkinliklerin taşıdığı tek anlam, Kürdistan toprağında kaybedilecek bir savaşın, uluslararası eranda kazanılmasının koşul ve olanaklarının şimdiden hazırlanmaya çalışılmasıdır. Kürt halkının kendi ülkesinde yenilmeyeceğini biliyorlar, tıpkı Vietnam halkı gibi. Bunun için O'nu, haklılığın değil, haksızlığın "diplomasi" denilen sahtekarlıkla haklı çıkarıldığı, günceli kurtarmak kaygısıyla geleceği düşünemeyen "löder"lerin "mat" edilerek ağır koşullar içeren anlaşma metinlerine imza atmak "zorunda" (!) bırakıldıkları masa başlarında, konferans salonlarında yenmenin hazırlıklarını ya-

pyorlar. Mücadele yükseldikçe hem bu hazırlıklar yoğunlaşacak hem de bu hazırlıklara daha başkaları da katılacaktır. Ama hiçbir hazırlık, Kürt halkının kendi geleceğini istediği yönde tayin etmesine yönelik olmayacaktır; hiçbir güç bu doğrultuda çaba sarf etmeyecektir. Herbir emperyalist gücün bu çorbadaki tuzu, ülkemizdeki çıkarlarının boyutuna denk olacaktır.

Sonuç Olarak / Edilgen Değil, Etkin Olmak

Emperyalist devletlerin ülkemizin geleceğine yön vermeye dayalı politikaların tezgahlandığı bu tip konferanslara karşı nasıl bir tavır takınılmalıdır?

Tavırlardan biri, Paris Konferansı'nda takınılan tavır gibidir. Böyle bir tavrı olumlu görmek mümkün değildir. Kürdistan sorunu karşısındaki tavırları tarihsel deneyle sabit olan emperyalist devletlerden daha ilerde bir tutum bekleme saflık olacağı gibi, onların kararlarına uymak ya da karşı çıkma cesaretini gösterememek (her ne nedenle olursa olsun), tarihsel olayları anlayamamanın ötesinde aymazlıktır. Bu tavrın elbette ki getireceği birtakım sonuçlar olacaktır, ama kesinlikle sosyalistlerin arzuladığı bir sonuç değil.

İkincisi ise, böyle konferansları ciddiye almamak, "ne şamanın şekeri, ne Arabın yüzü" deyip geçmektir. Böyle bir tavır da istenilen sonucu vermeyecektir. Her şeyden önce, başlamış bulunan etkinlikleri fennlemeyecektir. Tersine, onların başarıya ulaşması önündeki

engelleri azatılmış olacaktır. Buna bağlı olarak, gerçekliği görmemek olacaktır. Çünkü, ulusal kurtuluş mücadelesi devam ettikçe böyle etkinlikler hep olacaktır ve herbir güç, Kürdistan ulusal kurtuluş hareketini kendi değirmenine su taşıyan kanallara aktırmaya çalışacaktır. Olanlara yüzçevirip yürümek, mücadelenin şimdiden kaybedilmesi demektir.

Öyleyse yapılması gereken, emperyalist politikaların amacını bilince çıkarmak, her platformda teşhir etmek ve ülkemizin geleceğini bağımsızlık-demokrasi-sosyalizm doğrultusunda belirleyecek politikalar gütmektir. Bundan tavız verilemez ve asla pazarlık konusu yapılamaz! Dünyanın bütün özgür ulusları gibi Kürt halkının en doğal hakkıdır bu. Bu hak kimseye devredilemez. "Kültürel haklar", "özerklik" vb. gibi "çözüm"ler, sosyalistlerin peşinden koşacağı çözümler olamaz. Bunların çözüm olmayacağını kavramak için yaşayıp görmek gerekmiyor. Canlı örnekler var ortada. Doğu ve Güney Kürdistan'a bakmak yeterlidir. Bu gerçeklerden çıkarılması gereken sonuç mevcut statüko içinde birtakım "hak"lar elde etmek değil (bundan, demokratik haklar için mücadele edilmeyeceği sonucu çıkartılmasın), Kürt halkının en demokratik hakkı olan kendi kaderini tayin hakkıdır. Yeter ki bunun bilincine varılsın ve dünya kamuoyuna anlatılabilsin. Yaşadığımız dünyada 20 milyon nüfusa sahip hiçbir halk "ülkesiz" ve devletsiz değildir. Günümüz koşullarında bunun kabul edilmesi mümkün değildir.

Bu alanda başarılı olmanın yolu, herşeyden önce ülke zemininde güç olmak-tan geçer. Ülkede esamesi okunmayan bir gücün doğru politikaya sahip olması asla işe yaramaz. Dünya kamuoyunu kazanmak, onu harekete geçirmek ve yalnızca politikada değil, sorunun pratik çözümünde de taraf/kutup olunduğunu kanıtlamanın yolu burdan geçer. Düzenlenen konferansların peşinden koşan değil, konferanslar düzenleyen; konferanslarda dinleyen değil, konuşan ve dinleten; nihayet, alınan kararlara uyan değil, kararlar alıp onaylatan taraf olmak için, bağımsızlık-demokrasi ve sosyalizm şiarı doğrultusunda ülke zemininde güç olmak gerekiyor. Emperyalist uyunları boşa çıkarmanın, başarıya ulaşmanın da tek yolu budur.

Açıklayıcı notlar

1) "Kürt Sorunu" deyimi, ülkemiz ve halkımızın gerçek konumunu dejenere edip, bir "etnik" sorun şeklinde gösterildiğinden, onaylamıyorum. Doğrusu; Kürdistan sorunudur.

2) TBKP ve SP gibi çevrelerin politikalarını kast ediyorum. Diğer yandan D. Perinçek'in A. Öcalan ile yaptığı röportaj var. O. Kotan'ın C. Talabani'nin ABD'yi ziyaretini değerlendirmesini de eklemek gerekmektedir.

3) Geniş bilgi için bakınız. D. Avcıoğlu, T. Düzeni c. 2 s. 654-55-56.

4) Buna örnek Sosyalist ülkelerdir. Başlıca hedef Sovyetler Birliği olmak

üzere, bu gibi sorunları bulunan diğer sosyalist ülkeler de emperyalizmin ilgi alanı içindedir. En son örnek ise Bulgaristan'dır.

5) I-KDP, İ-KDP'nin seksiyonu olarak oluştu. Bağımsız bir kimliğe kavuşması Mahabat'ın yenilgisinden sonraki sürece tekabül eder. Bkz. Les Kurdes et le Kürdistan. İran'daki Kürdisatn bölümü- Kasımla, 1980 İngilizce basım.

6) Age. ay.

7) Bu paragrafta dile getirilenler aynı esere dayandırılmıştır. Bkz. İran ve Irak Kürdistanı bölümleri.

8) Öcalan, "eşitlik"(?) temelinde bir çözümün peşinde olduğunu söylüyor. Başka bir yazıda ele almak üzere şu kadını söylemekle yetiniyorum. Eşitlik, ayrılma hakkının meşru sayıldığı bir zeminde olabilir, bunun dışındakinin adı "eşitlik" değil, eşitsizliğin meşrulaştırılmasıdır.

9) Barzani hareketini anmak istiyorum. ABD ve İran tarafından kullanılması ve amaç hasıl olduktan sonra harcanması tarih bile olmadı.

10) Buna örnek Filistin Kurtuluş Örgütü'dür.

KÜRT HALKININ YİĞİT EVLADI, DEVRİMCİ ÖNDER HÜSEYİN AYDIN MÜCADELEMİZDE YAŞIYOR.

Sömürgeci Faşist generaller, 12 Eylül 1980'de iktidara zorla el koyar koymaz ilk işleri bütün güçleriyle devrimci muhalefete saldırmak oldu. Bu saldırı öncelikle devrimci hareketin ön saflarında yer alan militan kadroları fiziki olarak imha etmeyi hedefliyordu. Bunu belli ölçüde başardılar. Kırdı, kasabada ve şehirde çatışma süsü verilerek birçok devrimci katledildi. Hemen yok edilemeyenler ise, tutsak edilip akıl almaz işkencelerden geçirilerek zindanlara dolduruldu. Bunlara karşı ise, sistemli bir işkenceyle vücutta iyileşmeyecek yaralar açıp süreç içerisinde zindanlarda imha etme politikası uygulandı. HÜSEYİN AYDIN yoldaşta bu politikanın uygulanması sonucu 1985 yılında katledildi.

Hüseyin yoldaş 1955 yılında Dersimde doğdu. Daha sonra ailesi ile birlikte İstanbula göç etti. Bu göçün ülkesine, halkına olan sevgisi ve ilgisini azaltmadı. Tam tersine bu, ülkesinin ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesine ilgisinin sağlam temeller üzerinde gelişmesine hizmet etti; ülkesi ve halkı ile daha güçlü bağlar kurmasını sağladı.

Etrafındaki gelişmelere ilgisiz kalmayan, tersine onlara eleştirel yaklaşan, dürüst ve atılgan bir karakter özelliklerine sahip olan Hüseyin yoldaş devrimci mücadeleye yatkındı. Bundan dolayı da genç yaşlarından itibaren bu mücadelede yerini aldı. Mücadele içinde kişiliğini Bilimsel sosyalist anlayışla çelikleştirdi ve Komünist bir kişilik kazandı. Bunun sonucudurki, son nefesine dek devrimci mücadeleyi militanca, kararlı ve bilinçli olarak sürdürdü; en zor anlarda bile karamsarlığa düşmedi. Tam tersine Sosyalizme olan inancını hep canlı tuttu. Karamsarlık ve tereddüt Onun kişiliğine aykırı bir şeydi.

Hüseyin yoldaş mücadelede artan deneyimi ile gün geçtikçe daha ağır görevler aldı. 1978 yılında TEKÖŞİN hareketinin kuruluşunda görev aldı. Kuruluşundan kısa bir süre sonra da Merkez Komitesine seçildi. Bundan sonraki yaşamı boyunca aldığı birçok ağır görevi Komünist bir ruhla yerine getirdi. Ülkesinin ve halkının gerçeklerini görme, bu gerçekleri anlatma, Kürdistan proletaryasının bağımsız siyasal örgütünü yaratma, bu örgütün öncülüğünde Kürdistan Ulusal ve Toplumsal Kurtuluşu gerçekleştirme yolunda militan devrimci bir çabanın içinde oldu.

12 Eylül askeri faşist darbesinden birkaç gün sonra İstanbulda gözaltına alınan Hüseyin yoldaş, üç ay boyunca Muradiye, Samandıra 1. Şube işkencehanelerinde sorguya çekildi. Cuntanın kiralık katilleri bütün insanlık dışı işkence yöntemlerini uyguluyarak, Onu örgütü hakkında konuşmaya ve dayatılan senaryoları kabule zorladılar. Ama ne bu işkenceler ne de birkaç döneğin düzmece ifadeleri Onu yıldırmadı. O Komünist tavrını kararlılıkla sürdürdü, canını verdi fakat devrimci onurunu çığnetmedi. Sonuna kadar da bu tavrını sürdürdü.

Tutuklandıktan sonra yaklaşık beş yıl Almedağ, Selimiye ve Sağmacılar zindanlarında yattı. Bu zindanlarda Faşizmin terörüne karşı ön saflarda direndi. Devrimci tavrını mahkemelerde sürdürdü, birkaç kez tek tip elbise giymediği için mahkemeye çıkartılmadı. O mahkemelerde TC adaletinin faşist yüzünü teşhir etmeye çalıştı.

11 kişilik İstanbul TEKÖŞİN davasında birkaç kitap dışında örgütle ilgili hiç bir maddi delil yoktur, delil olarak birkaç kişinin polisteki ifadeleri -bunlarda savcılıкта ret edilmiştir- ve polis raporları gösterilmiştir. Bu delillere dayanılarak Hüseyin yoldaş ölüm cezasına çarptırılmıştır. Gerçekte bu cezanın dayandığı temel yukarıda da işaret ettiğimiz gibi, TC devletinin devrimcileri imha etme politikası sonucudur. Bu gerçek Hüseyin yoldaş tarafından her zaman vurgulanmıştır.

Tutuklu bulunduğu sırada sık sık işkenceye alınan Hüseyin yoldaşın vücudunda çeşitli hastalıkların oluşmasına neden oldu. 1984 yılında Sağmacılar zindanındayken ağrıların sıklaşması sonucu birkaç kez doktora başvurmasına rağmen dışarda tedavi olması engelendi. Ağrıların sahte olduğu ileri sürüldü. Tutuklu arkadaşlarının zorlaması ile

dışarda tedavi olmasına izin verildikten sonra sevk edildiği Gülhane Askeri hastahanesinde ciddi hiç bir tedavi uygulanmadı. Bütün işkence ve baskılar sonucu Onu, büyük bir tesedüf eseri olarak Kürt halkının özgürlük meşalesi olan NEWROZ gecelerinden birinde 1985 NEWROZUN'da kaybettik. Gün gibi açıktır ki, Hüseyin yoldaş ve zindanlarda şehit düşen bütün devrimcilerin katili sömürgeci Faşist TC devletidir. Sömürgeci devlet diğer suçları gibi devrimcilere karşı giriştiği katliamların hesabını verecektir.

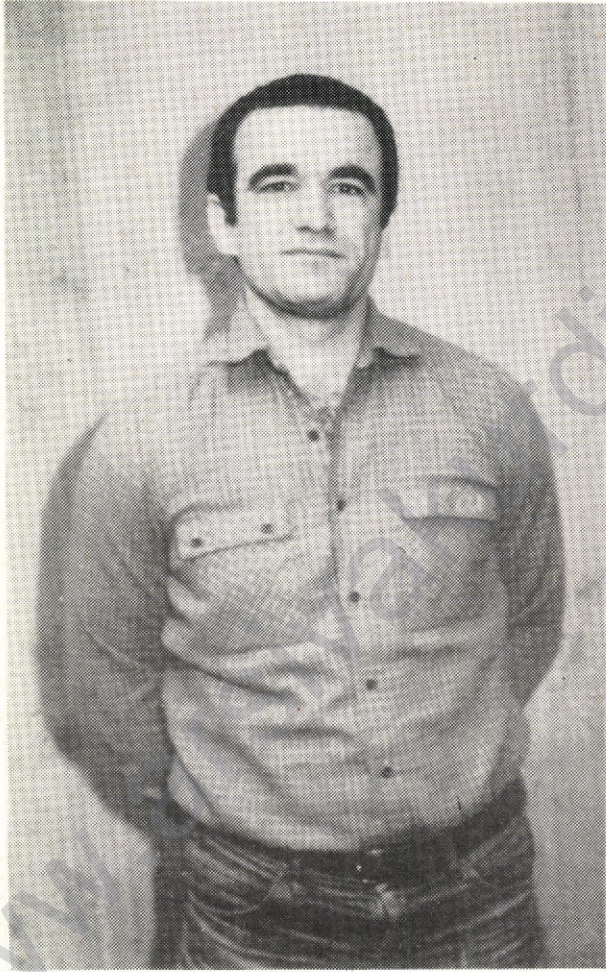
Hüseyin yoldaşın kaybedilmesi Kürdistan proletaryası için büyük bir kayıptır. Saflarından deneyimli ve inançlı bir nefer daha kaybetmiştir. Ancak O, giderken bize bir direniş geleneği ve mücadele bayrağı bıraktı. Bizim görevimiz, şehitlerimize ve halkımıza karşı taşıdığımız sorumluluğun bilincinde olarak, bu geleneği sürdürmek ve mücadele bayrağını sürekli yüsekte tutmaktır.

Faşist Diktatörlük işkence ve katliamlarla devrimcileri teslim alacağını sanıyordu. Fakat nafîle. Her işkencehane ve her zindan Faşizme karşı bir direniş merkezi oldu. Binlerce Komünist, devrimci ve yurtseverin direnişleri ile Faşist Cunta yenilgiye uğratılmıştır. Bütün maddi manevi işkencelere karşı onlar, yürekleri ve devrimci düşünceleri ile savaşmışlardır. Bu savaşım sonucu birçok anlamlı zafer kazanılmıştır. Hüseyin yoldaşa bize böyle bir zafer bırakmıştır.

Nasılki, Faşizmin işkencelerinin, katliamlarının temelinde sömürgeci tekelci burjuvazinin sınıf çıkarları yatıyorsa, devrimcilerin **Direnişinin** temelinde, dünya deproletaryası ve halklarının, Kürdistan proletaryası ve emekçilerinin davasına duyduğu inanç, örgütüne ve yoldaşlarına olan bağlılığı yatar. Bunlarsız Faşizme karşı direnmek mümkün değildir.

Hüseyin yoldaşı katledilişinin beşinci yılında düşünürken, anıslı önünde saygı ile eğiliyoruz. Yaşamı bize örnek olsun.

**İŞKENCELERİN HESABI SORULACAKTIR.
BİMRE FAŞİZM ! BİJİ TEKOŞINA ME !
İNSAN ONURU İŞKENCEYİ YENECEKTİR.**

HÛSEYİN AYDIN YOLDAŞ

1985 NEWROZUNDA FAŞİST TC ZINDANLARINDA

İŞKENCEDE KATLEDİLDİ, MÛCADELESİ

BİZE ÖNDER OLSUN !